

ДЕРЖАВНА АУДИТОРСЬКА СЛУЖБА УКРАЇНИ
Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області

12.01.2018

№08-22/1

Звіт
за результатами державного фінансового аудиту виконання
Великогаївського сільського бюджету
за період з 01.01.2015 по 30.09.2017

Тернопіль 2018

В аудиторському звіті представлено результати дослідження виконання Великогаївського сільського бюджету (бюджету Великогаївської сільської територіальної громади) за період з 01.01.2015 по 30.09.2017.

Контрольний захід проведено у плановому порядку на виконання вимог статті 113 Бюджетного кодексу України та відповідно до Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.05.2007 №698, Методичних рекомендацій з організації та проведення державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів, затверджених наказом Головокру України від 13.03.2007 №50.

Аудит проведено на підставі звернення Великогаївської сільської ради про проведення аудиту сільського бюджету (лист за підписом сільського голови від 22.08.2017 №653), п. 6.5.1 Плану проведення заходів державного фінансового контролю Західного офісу Держаудитслужби на IV квартал 2017 року, затвердженого наказом від 18.09.2017 №279.

Матеріали аудиту призначені для керівників та спеціалістів Великогаївської сільської ради, інших зацікавлених установ і організацій, причетних до складання, розгляду, затвердження, внесення змін та виконання місцевих бюджетів, а також здійснення контролю за повнотою внесення платежів до бюджетів, цільовим та ефективним використанням бюджетних коштів.

Аудиторський звіт підготовлено відділом контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області (головний державний фінансовий інспектор відділу контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Шулюк Ю. І., головний державний аудитор відділу контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Небесна І. І. та провідний державний аудитор відділу контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Кухарук-Лесів З. Р.).

ЗМІСТ

Вступ. Фонова інформація	4-5
РОЗДІЛ I. Структура аудиту.....	6
РОЗДІЛ II. Оцінка рівня виконання досліджуваного бюджету та забезпечення соціальних гарантій жителям	7-26
РОЗДІЛ III. Результати державного фінансового аудиту.....	26-38
ВИСНОВКИ.....	39-40
ПРОПОЗИЦІЇ.....	41
ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	42
ПРОТОКОЛ УЗГОДЖЕННЯ	

Вступ. Фонова інформація

Великогаївська сільська територіальна громада

Враховуючи ч. 1 ст. 8 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 №157-VIII (із змінами), Великогаївська сільська територіальна громада утворена відповідно до рішень 7-ми сільських рад від 21 липня 2015 року про їх об'єднання, висновки на проекти яких затверджено розпорядженням голови Тернопільської обласної державної адміністрації від 20.07.2015 №428-од. Великогаївська сільська територіальна громада включена в перелік громад до Перспективного плану формування територій громад Тернопільської області, схваленого рішенням Тернопільської обласної ради від 11.12.2015 №16.

До її складу увійшли 7 сільських рад (14 сільських населених пунктів) з населенням 11103 чоловік, а саме: Великі Гаї (4476 чол.), Баворів (577 чол.), Застав'є (388 чол.), Грабовець (820 чол.), Білоскірка (338 чол.), Дичків (702 чол.), Красівка (427 чол.), Козівка (714 чол.), Скоморохи (496 чол.), Прошова (725 чол.), Смолянка (286 чол.), Теофілівка (68 чол.), Товстолуг (737 чол.), Застінка (349 чол.). Загальна площа Великогаївської ОТГ – 14096 га.

Відповідно до рішення Великогаївської сільської ради від 22.12.2015 № 1 початком повноважень сільського голови і депутатів по 26 округах, обраних 25 жовтня 2015 року, визначено 22 грудня 2015 року.

Адміністративний центр Великогаївської сільської територіальної громади – село Великі Гаї, яке розташоване в південно-східному напрямку, за 4км від міста Тернополя. Перша документальна згадка про Великі Гаї датується 1785 роком. Назва походить від густих дубових гаїв, що вкривали сучасну територію села.

Великогаївська сільська територіальна громада межує із м. Тернопіль, який є обласним центром.

На території громади налічується 3652 домогосподарства, з них: 92% – газифіковано, 33% – мають централізоване водопостачання та 7% – централізоване водовідведення. Також на території громади розташовані 5 багатоповерхових будинків, які налічують 125 квартир.

На території Великогаївської сільської територіальної громади 89 зареєстрованих суб'єктів господарювання – фізичних осіб-підприємців, які здійснювали діяльність з використанням найманих працівників, середньоспискова чисельність яких складала 138 осіб. Із 147 зареєстрованих

суб'єктів підприємництва – юридичних осіб, лише 58 здійснювали виробничу діяльність.

На споживчому ринку Великогаївської сільської територіальної громади функціонує 49 магазинів з торгівельною площею 4536,2 кв.м, з яких 11 – з торгівлі продовольчими товарами, 16 – з торгівлі непродовольчими товарами і 21 – з торгівлі змішаними групами товарів. Також здійснює виробничу діяльність 11 закладів громадського харчування на 872 посадочних місця. Побутове обслуговування населення здійснюється 28 суб'єктами підприємницької діяльності у п'яти населених пунктах.

Після утворення громади формування її бюджету проводилося відповідно до статей Бюджетного кодексу України, якими передбачено вимоги до формування **бюджетів об'єднаних територіальних громад**.

Довідково: відповідно до п. 2¹ ч. 1 ст. 2: Бюджетного кодексу України «Бюджети об'єднаних територіальних громад – бюджети об'єднаних територіальних громад, створених згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, а також бюджети об'єднаних територіальних громад, визнаних Кабінетом Міністрів України спроможними в порядку, встановленому законом».

Однак, Великогаївською сільською радою при прийнятті рішень про бюджет на 2016 рік та 2017 рік, внесенні відповідних змін, вживалось визначення «сільський бюджет», а не «бюджет об'єднаної територіальної громади».

Довідково: враховуючи вищенаведене, по тексту буде вживатися визначення «Сільський бюджет» при посиланні на нормативні документи та «бюджет об'єднаної територіальної громади», «бюджет» в інших випадках.

В досліджуваному періоді у бюджеті Великогаївської сільської об'єднаної територіальної громади затверджено 2 головних розпорядники коштів бюджету, а саме: Великогаївська сільська рада та відділ освіти виконавчого комітету Великогаївської сільської ради. З 01.01.2017 у бюджетному процесі запроваджено програмно-цільовий метод із затвердженням паспортів бюджетних програм місцевого бюджету.

Великогаївська сільська рада є засновником комунального підприємства «Громада-сервіс» (до 21.09.2017 – комунальне підприємство «Великогаївський сількомунгосп»).

Заклади, що утримуються за рахунок бюджету місцевого самоврядування:	
загальноосвітні навчальні заклади I—III ступеня	3
загальноосвітні навчальні заклади I—II ступеня	5
загальноосвітні навчальні заклади I ступеня	2
дошкільні навчальні заклади	4
заклади культури	14

РОЗДІЛ 1. Структура аудиту

Підстава для проведення:

Звернення Великогаївської сільської ради про проведення аудиту сільського бюджету (лист за підписом сільського голови від 22.08.2017 №653), п. 6.5.1 Плану проведення заходів державного фінансового контролю Західного офісу Держаудитслужби на IV квартал 2017 року, затвердженого наказом від 18.09.2017 №279.

Об'єкт аудиту

Діяльність Великогаївської сільської ради та інших учасників бюджетного процесу в частині здійснення відповідно до законодавства функцій по складанню та виконанню сільського бюджету, використанню комунальних коштів та майна, а також інших функцій, пов'язаних з управлінням коштами сільського бюджету, діяльністю головних розпорядників бюджетних коштів.

Мета аудиту

Перевірка та аналіз фактичного виконання бюджету об'єднаної територіальної громади, ефективності використання бюджетних коштів, комунальних майна та інших активів, достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю.

Період дослідження: з 01.01.2016 по 30.09.2017 (2015 рік – з метою аналізу інформації щодо формування об'єднаної територіальної громади).

Методи аудиту

В ході аудиту застосовані методи економічного та статистичного аналізу законодавчих та інших нормативно-правових актів стосовно правових засад процесів складання, розгляду, затвердження, виконання місцевих бюджетів, звітування та контролю за їх виконанням; проведено аналіз планових розрахунків, бюджетних запитів, рішень органів місцевого самоврядування в частині формування та виконання бюджету.

Джерела інформації для проведення аудиту: бухгалтерська, фінансова, статистична звітність, оперативні дані, публікації в засобах масової інформації.

Учасники аудиту

- Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області;
- Великогаївська сільська рада та її структурні підрозділи;
- інші учасники, причетні до бюджетного процесу.

РОЗДІЛ 2. Оцінка рівня виконання досліджуваного бюджету та забезпечення соціальних гарантій жителям.

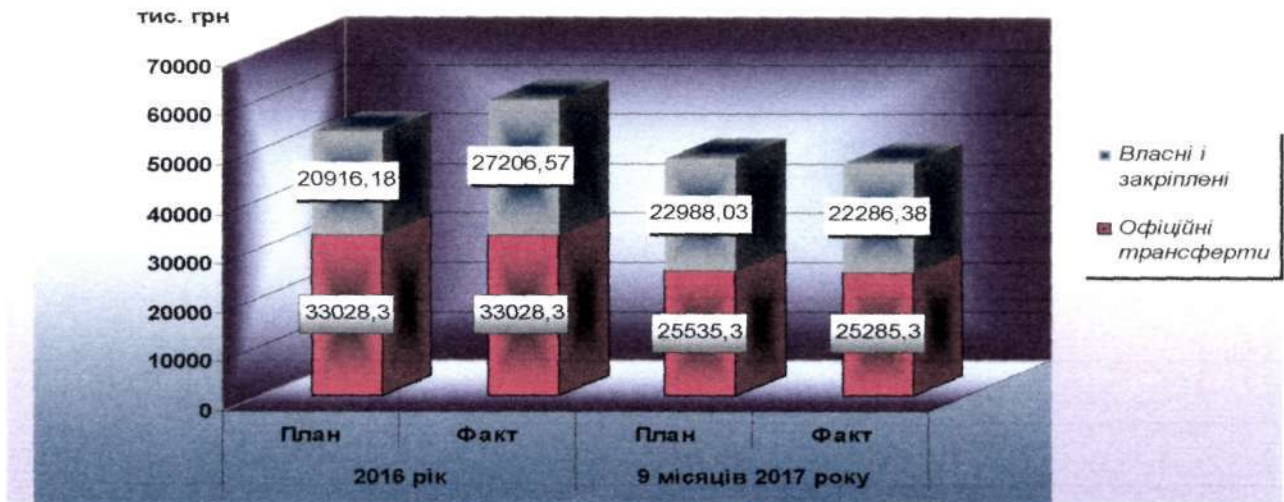
2.1. Виконання бюджету за доходами.

За 2016 рік та 9 місяців 2017 року доходи загального та спеціального фондів бюджету Великогаївської об'єднаної територіальної громади (із врахуванням офіційних трансфертів) становили 111726,59 тис. гривень.

Інформація щодо стану виконання бюджету за доходами в Додатку 1 до звіту

Діаграма 1

Динаміка надходжень до загального фонду бюджету за 2016 рік та дев'ять місяців 2017 року

Виконання уточненого плану дохідної частини загального фонду бюджету у 2016 році було забезпечено на рівні 111,66 % (при уточненому плані надходжень – 53944,48 тис. грн, фактично надійшло 60234,87 тис. грн).

Питома вага офіційних трансфертів в загальному обсязі надходжень загального фонду бюджету у 2016 році становила 54,83% або 33028,30 тис. гривень.

Основними джерелами доходів загального фонду бюджету без врахування офіційних трансфертів в 2016 році були:

- акцизний податок, питома вага якого становила 39,44 %, або 10731,52 тис. грн;
- податок на доходи фізичних осіб – 37,01 % або 10069,67 тис. грн;
- єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва – 13,5 % або 3686,23 тис. грн;
- плата за землю – 7,64 % або 2077,35 тис. гривень.

Значне перевиконання дохідної частини бюджету мало місце по наступних надходженнях:

- по земельному податку – перевиконано на 128,5% або на 277,57 тис. грн;
- по орендній платі за землю – перевиконано на 44,77% або на 489,78 тис. грн;
- по єдиному податку (окрім податку з юридичних осіб) – перевиконано на 43,19% або на 1111,83 тис. грн;

– по орендній платі за комунальне майно – перевиконано на 41,51% або на 49,82 тис. грн;

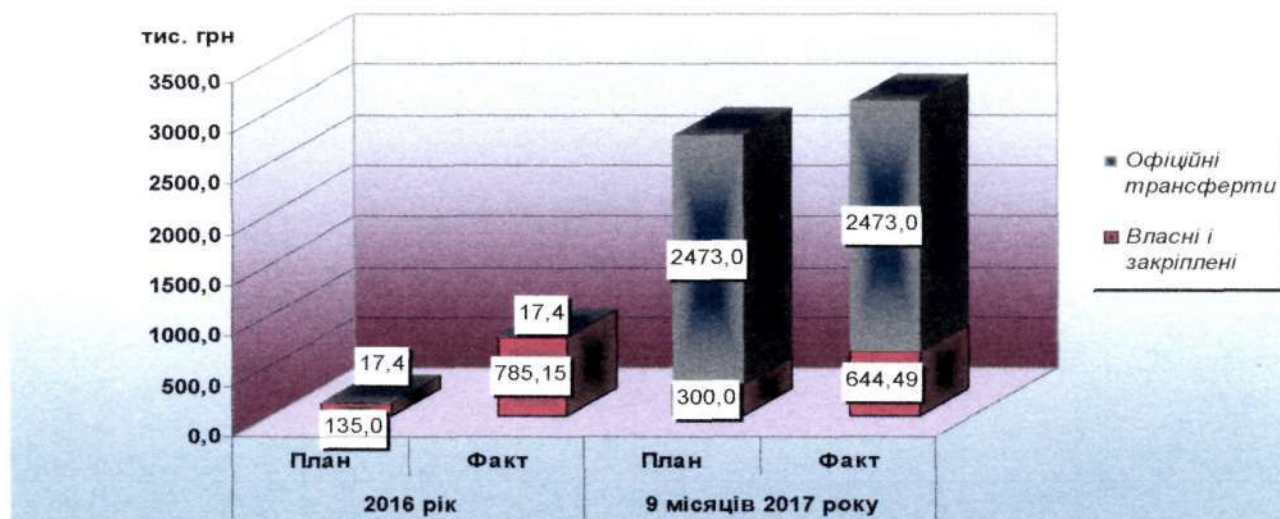
– по податку на доходи фізичних осіб – перевиконано на 35,06% або на 2613,89 тис. грн;

– по акцизному податку – перевиконано на 16,61% або на 1528,52 тис. грн;

При вказаному вище загальному виконанні дохідної частини бюджету, по окремих податках, надходженнях та платежах допущено невиконання планових показників, **що призвело до недоотримання бюджетом 78,15 тис. грн**, в тому числі: єдиного податку з юридичних осіб – 69,67 тис. грн, інших надходжень – 3,70 тис. грн, адміністративних штрафів та інших санкцій – 2,70 тис. грн, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки – 1,85 тис. грн, державного мита – 0,23 тис. гривень.

Діаграма 2

Динаміка надходжень до спеціального фонду бюджету за 2016 рік та дев'ять місяців 2017 року

Виконання дохідної частини спеціального фонду бюджету у 2016 році було забезпечено на рівні 526,61% (при уточненому плані надходжень 152,4 тис. грн фактично надійшло 802,55 тис. грн).

Надходження до спеціального фонду бюджету були забезпечені за рахунок: доходів від продажу землі – 287,96 тис. грн, власних надходжень бюджетних установ – 262,50 тис. грн, коштів пайової участі у розвитку інфраструктури сіл – 139,90 тис. грн, надходжень коштів від відшкодування втрат с/г виробництва – 74,31 тис. грн, податкових надходжень – 20,48 тис. грн, офіційних трансфертів в сумі 17,40 тис. гривень

Перевиконання дохідної частини спеціального фонду бюджету пов'язане із незапланованими доходами від продажу землі, благодійних внесків та коштів пайової участі у розвитку інфраструктури сіл, фактичні надходження по яких склали відповідно 287,96 тис. грн, 177,49 тис. грн та 139,90 тис. гривень.

Виконання уточненого плану дохідної частини загального фонду бюджету за дев'ять місяців 2017 року забезпечено на 98,04 % (при уточненому плані надходжень 48523,33 тис. грн фактично надійшло 47571,68 тис. грн).

Питома вага офіційних трансфертів в загальному обсязі надходжень загального фонду Великогаївського сільського бюджету за дев'ять місяців 2017 року становила 53,15 % або 25285,3 тис. гривень.

Основними джерелами доходів загального фонду Великогаївського сільського бюджету без врахування офіційних трансфертів за дев'ять місяців 2017 року були:

- податок на доходи фізичних осіб – 45,58 % або 10157,71 тис. грн;
- акцизний податок, питома вага якого становила 25,51 % або 5685,18 тис. грн;
- єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва – 13,15 % або 2930,13 тис. грн;
- плата за землю – 9,08 % або 2022,57 тис. гривень.

За дев'ять місяців 2017 року не надійшло окремих запланованих надходжень в сумі **3852,14 тис. грн**, в тому числі: акцизного податку із ввезеного в Україну пального – 3489,53 тис. грн, акцизного податку з виробленого в Україні пального – 173,80 тис. грн, податку на доходи фізичних осіб, що сплачується податковими агентами, із доходів платників податку інших як з/п – 127,18 тис. грн, плати за надання інших адміністративних послуг – 54,73 тис. грн, податку на прибуток підприємств – 2,00 тис. грн, інших надходжень – 3,88 тис. грн, адміністративних штрафів та інших санкцій – 1,02 тис. гривень.

Водночас мало місце значне перевиконання по відношенню до плану на дев'ять місяців по таких надходженнях як:

- податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки – перевиконано на 82,85% або на 174,65 тис. грн;
- орендна плата за комунальне майно – перевиконано на 90,72% або на 97,07 тис. грн;
- земельний податок – перевиконано на 43,72% або на 165,25 тис. грн;
- орендна плата за землю – перевиконано на 36,97% або на 399,32 тис. грн;
- податок на доходи фізичних осіб – перевиконано на 12,3% або на 1112,71 тис. грн;
- плата за розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках – при відсутності плану надходження склали 654,12 тис. гривень.

До спеціального фонду бюджету за дев'ять місяців 2017 року поступило доходів в сумі 3117,49 тис. грн (уточнений план на вказаний період – 2773,00 тис. грн).

Зокрема, до спеціального фонду бюджету надійшли: офіційні трансферти (субвенція з державного бюджету на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад) в сумі 2473,00 тис. грн, податкові надходження – 12,85 тис. грн, доходи від продажу землі – 343,41 тис. грн, власні надходження бюджетних установ – 284,77 тис. грн, кошти пайової участі у розвитку інфраструктури сіл – 3,23 тис. грн, грошових стягнень за шкоду заподіяну порушенням законодавства – 0,23 тис. гривень.

При цьому, із фактичних поступлень в бюджеті заплановані лише власні надходження бюджетних установ та субвенція з державного бюджету.

Як засвідчив аналіз виконання дохідної частини бюджету за 2016 рік та дев'ять місяців 2017 року існує ряд недоліків при його плануванні та виконанні, що на думку аудиторської групи пов'язано з наступними причинами:

– порівняно недавнім створенням об'єднаної територіальної громади, що не дало змоги в повному обсязі оцінити та, як наслідок, запланувати відповідні надходження до бюджету на 2016 рік;

– недостатньою виконавською дисципліною.

Наприклад, надходження орендної плати за землю з юридичних осіб в 2016 році склали 1314,16 тис. грн. Крім того, рішенням Великогаївської сільської ради від 24.06.2016 №117 затверджено технічну документацію з нормативної грошової оцінки земель села Великі Гаї, яка введена в дію з 01.01.2017, де середня (базова) вартість квадратного метра землі села Великі Гаї збільшилась з 84,63 грн/кв.м (введена в дію з 01.01.2013) до 108,92 грн/кв.м. При цьому, в бюджеті на 2017 рік такі надходження заплановані лише в сумі 1200,00 тис. грн. Як наслідок, вказаний річний план уже станом на 01.10.2017 перевиконаний на 59,34 тис. грн, а по відношенню до плану дев'яти місяців 2017 року – на 359,34 тис. гривень.

Рішенням сільської ради від 23.12.2016 № 241 «Про сільський бюджет на 2017 рік» передбачено здійснювати на конкурсних засадах розміщення тимчасово вільних коштів бюджету на депозитах. Однак, при розміщенні в березні 2017 року 8000,00 тис. грн тимчасово вільних бюджетних коштів по договору строкового вкладу, надходження плати за їх розміщення в бюджеті станом на 01.10.2017 не заплановано. Фактично такі поступлення склали 654,12 тис. гривень.

При плануванні дохідної частини спеціального фонду бюджету та подальшому її уточненні не враховувались можливі надходження від продажу землі, за наявності прийнятих рішень ради про надання дозволу користувачам земельних ділянок на розробку звіту про експертну грошову оцінку земельних ділянок з метою продажу та її затвердження.

Так, при відсутності плану надходження від продажу землі в 2016 році становили 287,96 тис. грн, за дев'ять місяців 2017 року – 343,41 тис. гривень.

Поряд з цим відсутність конкретно визначених цілей поетапного спрямування коштів та відповідальних виконавців в контексті недосконалості розробленої стратегії розвитку Великогаївської сільської територіальної громади не дало змоги в повному обсязі освоїти наявні фінансові ресурси.

Як наслідок, залишки коштів на рахунках загального та спеціального фондів станом на 01.01.2017 становили 11 227,72 тис. грн, станом на 01.10.2017 – 6 540,85 тис. гривень.

Місцеві податки та збори.

В періоді, що підлягав дослідженню, рішеннями Великогаївської сільської ради затверджувались місцеві податки та збори.

Зокрема, рішенням Великогаївської сільської ради від 24.06.2016 №114 (із змінами, внесеними рішеннями від 21.07.2016 № 154 та від 15.03.2017 №266) на

території сільської ради встановлено наступні податки та збори: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; туристичний збір; збір за місця для паркування транспортних засобів; затверджено ставки єдиного податку та земельного податку.

Проведеним аналізом обґрунтованості встановлення ставок згаданих податків та зборів підстав для їх перегляду з метою збільшення дохідної частини бюджету не встановлено, враховуючи наближення їх розмірів до максимально можливих.

Так, ставки єдиного податку затверджено:

- для першої групи платників єдиного податку – 10 відсотків розміру прожиткового мінімуму (максимальний розмір – 10 відсотків);
- для другої групи платників єдиного податку – 15 відсотків розміру мінімальної заробітної плати (максимальний розмір – 20 відсотків);
- для інших суб'єктів господарювання – відповідно до п.п.293.3.–293.9 ст.293 Податкового кодексу України.

Ставку туристичного збору затверджено в розмірі 1 відсотка до бази справляння збору (максимальний розмір).

Із затверджених місцевих податків та зборів протягом досліджуваного періоду відсутні поступлення по збору за місця для паркування транспортних засобів. Разом з тим, під час аудиту не встановлено реальних можливостей для визначення місць для платного паркування.

Крім того, сільською радою не запроваджено плату за право тимчасового користування місцями для розміщення рекламних засобів, які перебувають у комунальній власності, при тому, що село Великі Гаї межує з м. Тернопіль, через територію громади проходить автомобільний шлях міжнародного значення М12 (Стрий – Тернопіль – Вінниця – Кропивницький – Знамянка), який є частиною європейського маршруту Е50 та автомобільний шлях міжнародного значення М19 (Доманове – Ковель – Чернівці – Тереблече), який є частиною європейського маршруту Е85. При цьому аудитом не встановлено наявності такої реклами на території громади.

Тими ж рішеннями Великогаївської сільської ради визначені категорії платників, які звільнені від сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки та земельного податку.

Так, від сплати земельного податку звільнені дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади комунальної форми власності, заклади культури, освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, фізичної культури та спорту сільської ради (в. т. ч. стадіони та футбольні поля), органи місцевого самоврядування, парки комунальної власності, регіональні ландшафтні парки, пам'ятники природи, багатодітні сім'ї, самотні престарілі громадяни, учасники антитерористичної операції та члени їх сімей, учасники бойових дій, сім'ї загиблих учасників АТО та бойових дій, інваліди І групи, пенсіонери, ліквідатори аварії на ЧАЕС, учасники ОУН-УПА.

По податку на нерухоме майно не є об'єктом оподаткування об'єкти, передбачені пп. 266.2.2 п. 266.2 ст. 266 Податкового кодексу України.

Аудитом не встановлено негативних впливів від надання таких пільг на

стан виконання бюджету, оскільки комерційним установам пільги не надавались.

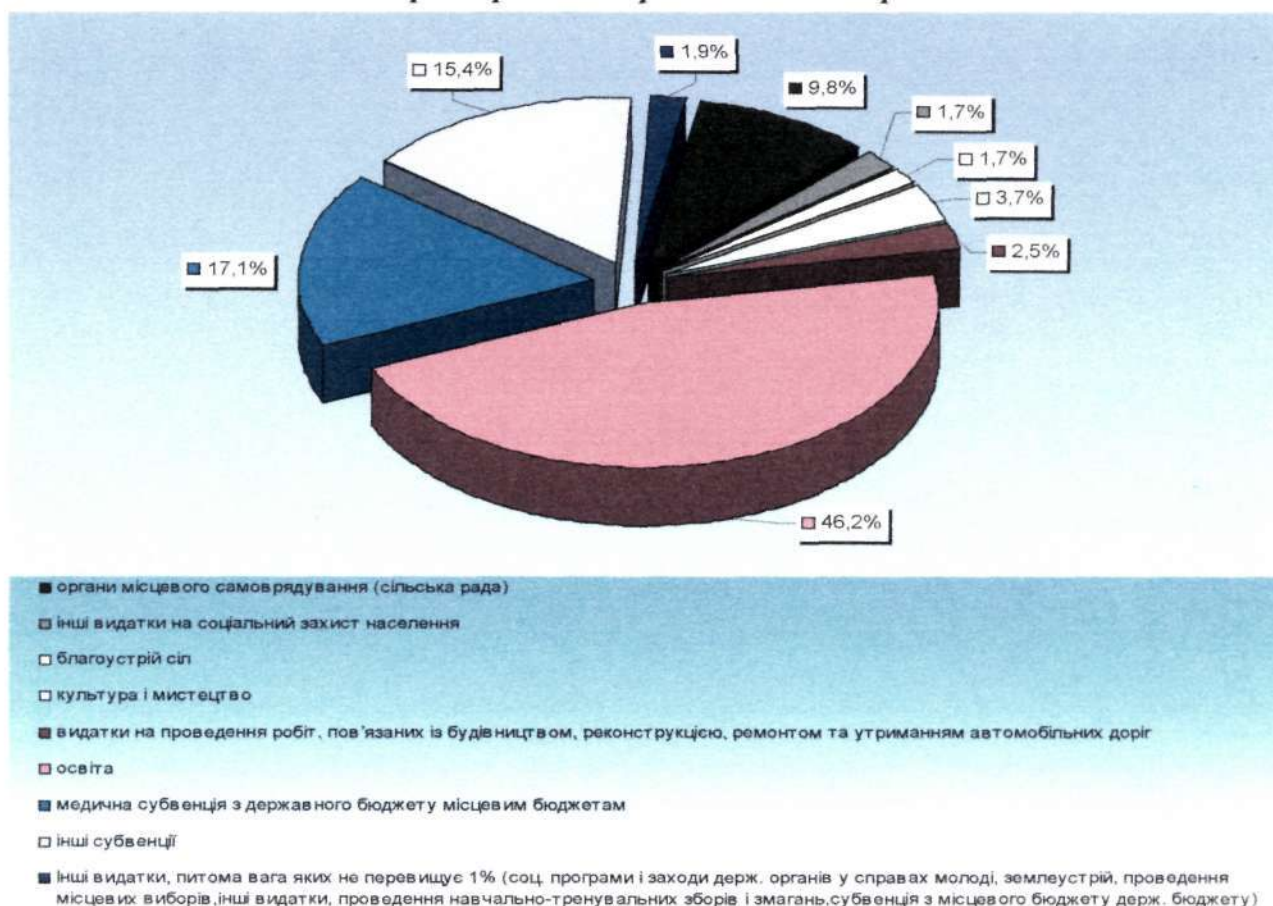
Протягом 2016 року та січня-вересня 2017 року Великогаївською сільською радою проводився продаж земельних ділянок, виключно тих, на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що перебувають у власності фізичних або юридичних осіб (3 договори купівлі-продажу на загальну суму 631,37 тис. грн). Вартість продажу землі відповідає незалежній експертній оцінці відповідної земельної ділянки. Кошти від відчуження землі зараховувались до спеціального фонду бюджету (бюджету розвитку).

2.2. Виконання бюджету за видатками.

За 2016 рік та січень-вересень 2017 року з бюджету проведено видатків на загальну суму 106 739,83 тис. грн, в тому числі: по загальному фонду 89582,19 тис. грн (2016 рік – 38660,38 тис. грн, дев'ять місяців 2017 року – 50921,81 тис. грн), по спеціальному фонду 17157,64 тис. грн, в т.ч. 185,04 тис. грн за рахунок власних надходжень бюджетних установ (2016 рік – 12118,19 тис. грн, в т.ч. за рахунок власних надходжень – 24,95 тис. грн; дев'ять місяців 2017 року – 5039,45 тис. грн, в т.ч. за рахунок власних надходжень – 160,09 тис. грн).

*Інформація щодо стану виконання бюджету за видатками в Додатках 2-3 до звіту
Діаграма 3*

Структура видатків загального фонду бюджету Великогаївської сільської територіальної громади за 2016 рік

При перевиконанні дохідної частини загального фонду бюджету, видаткова частина за 2016 рік виконана на 93,79 відсотка до запланованого (не проведено видатків до запланованих на суму 2 561,76 тис. грн).

Найнижчий рівень виконання видаткової частини загального фонду бюджету прослідковується по групі централізованого господарського обслуговування – 8,32 % (план – 86,00 тис. грн, фактично використано – 7,15 тис. грн), інших видатках – 56,39 % (план – 200,00 тис. грн, фактично використано – 112,78 тис. грн), видатках на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією та утриманням автомобільних доріг – 61,31 % (план – 1550,00 тис. грн, фактично використано – 950,38 тис. грн), централізованій бухгалтерії відділу освіти – 73,24 % (план – 222,00 тис. грн, фактично використано – 162,58 тис. грн), землеустрою – 74,94 % (план – 75,00 тис. грн, фактично використано – 56,20 тис. грн), благоустрою сіл – 74,98 відсотка (план – 885,00 тис. грн, фактично використано – 663,61 тис. грн), методичній роботі – 79,60 % (план – 182,00 тис. грн, фактично використано – 144,87 тис. грн), бібліотеках – 81,43 % (план – 624,40 тис. грн, фактично використано – 508,43 тис. грн), соціальних програмах – 82,28 % (план – 240,00 тис. грн, фактично використано – 197,47 тис. грн), будинках культури – 87,99 % (план – 1029,00 тис. грн, фактично використано – 905,38 тис. грн), дошкільних закладах освіти – 91,55 % (план – 2556,56 тис. грн, фактично використано – 2340,50 тис. грн), загальноосвітніх школах – 94,07 % (план – 8595,83 тис. грн, фактично використано – 8086,26 тис. грн).

У 2016 році в структурі проведених видатків загального фонду бюджету найбільша питома вага припадає на:

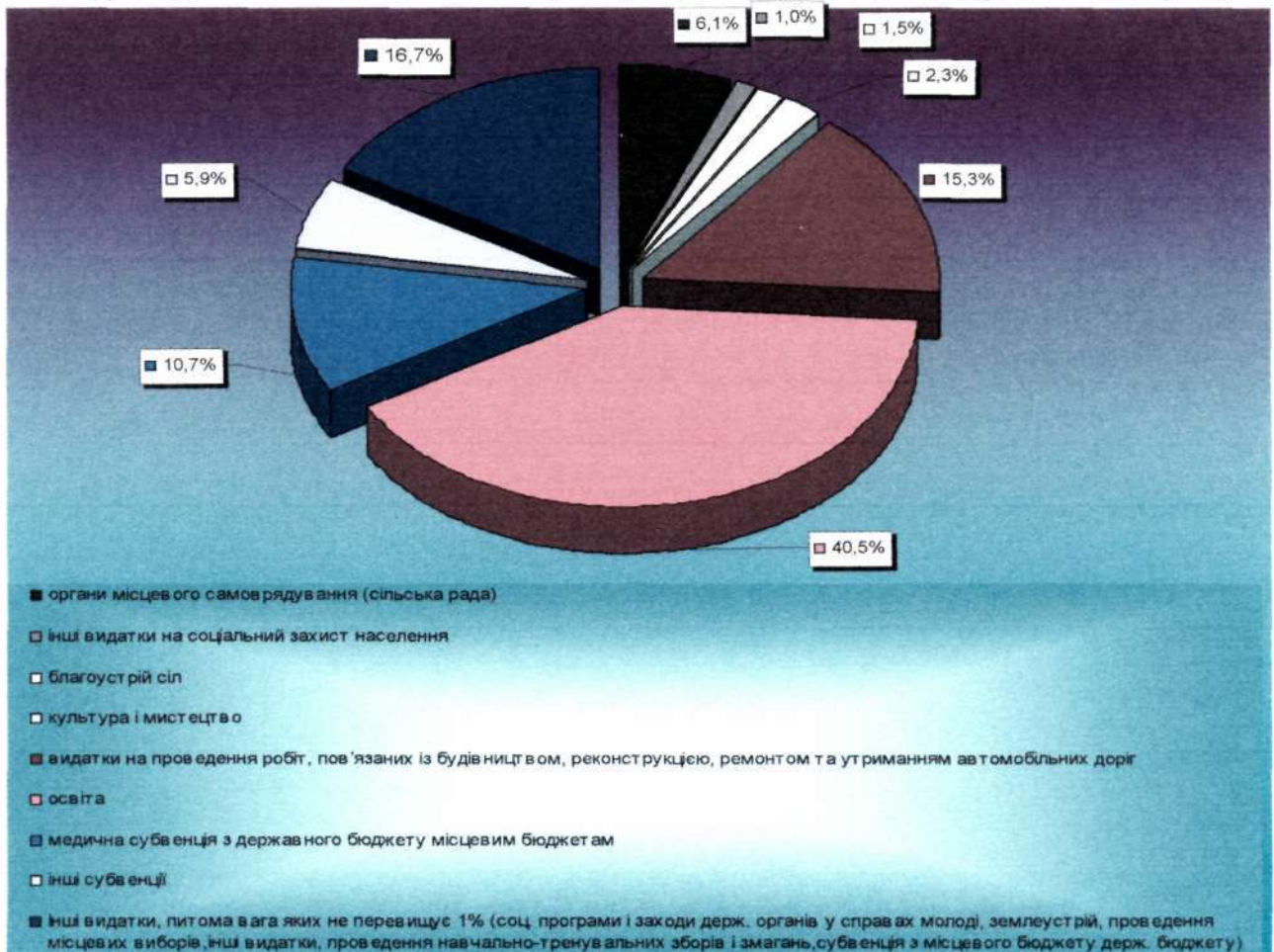
- функціонування загальноосвітніх шкіл – 20,92 відсотка;
- передача освітньої субвенції до Тернопільського районного бюджету – 17,96 відсотка;
- передача медичної субвенції до Тернопільського районного бюджету – 17,12 відсотка;
- інші субвенції – 15,43 відсотка;
- утримання апарату сільської ради – 9,83 відсотка;
- функціонування дошкільних закладів освіти – 6,05 відсотка;
- видатки на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією та утриманням автомобільних доріг – 2,46 відсотка;
- функціонування клубу – 2,34 відсотка;
- інші видатки на соціальний захист – 1,72 відсотка;
- благоустрій сіл – 1,72 відсотка;
- функціонування бібліотек – 1,32 відсотка;
- видатки на проведення навчально-тренувальних зборів та змагань – 0,60 відсотка;
- соціальні програми і заходи органів у справах молоді – 0,51 відсотка;
- функціонування централізованої бухгалтерії відділу освіти – 0,42 відсотка;
- утримання відділу освіти – 0,41 відсотка;

- методична робота, інші заходи у сфері освіти – 0,37 відсотка;
- інші видатки – 0,29 відсотка;
- проведення місцевих виборів – 0,24 відсотка;
- землеустрій – 0,15 відсотка;
- субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку – 0,13 відсотка;
- утримання групи централізованого обслуговування – 0,02 відсотка.

Видаткова частина загального фонду бюджету за січень-вересень 2017 року виконана на 86,61 відсотка до запланованого на дев'ять місяців 2017 року (план – 58793,46 тис. грн, фактичне виконання – 50921,81 тис. грн. Не проведено видатків до запланованих на суму 7871,65 тис. грн).

Діаграма 4

Структура видатків загального фонду бюджету за січень-вересень 2017 року

Найнижчий рівень виконання видаткової частини загального фонду бюджету прослідковується по видатках на землеустрій – 11,82% (план – 50,00 тис. грн, фактично використано – 5,91 тис. грн), інших видатках – 22,73% (план – 100,00 тис. грн, фактично використано – 22,73 тис. грн), групі централізованого господарського обслуговування – 62,62% (план – 136,00 тис. грн, фактично використано – 85,17 тис. грн), соціальних програмах – 65,43% (план – 150,00 тис. грн, фактично використано – 98,15 тис. грн), дошкільних закладах освіти – 69,65% (план – 6800,00 тис. грн, фактично використано – 4736,44 тис. грн), благоустрою села – 72,22% (план – 1221,00 тис. грн, фактично

використано – 881,81 тис. грн), централізованій бухгалтерії відділу освіти – 74,33% (план – 349,50 тис. грн, фактично використано – 259,78 тис. грн), видатках на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією та утриманням автомобільних доріг – 77,82% (план – 11750,00 тис. грн, фактично використано – 9143,40 тис. грн), методичній роботі – 79,97% (план – 420,40 тис. грн, фактично використано – 336,19 тис. грн), бібліотеках – 82,40% (план – 355,05 тис. грн, фактично використано – 292,56 тис. грн), будинках культури – 82,45% (план – 1313,80 тис. грн, фактично використано – 1083,27 тис. грн), відділу освіти – 83,72% (план – 387,80 тис. грн, фактично використано – 324,67 тис. грн), видатках на проведення навчально-тренувальних зборів та змагань – 88,30% (план – 860,00 тис. грн, фактично використано – 759,41 тис. грн), інших видатках на соціальний захист населення – 89,91% (план – 680,00 тис. грн, фактично використано – 611,41 тис. грн), загальноосвітніх школах – 92,61% (план – 20015,79 тис. грн, фактично використано – 18535,66 тис. грн).

У січні-вересні 2017 року в структурі видатків загального фонду бюджету найбільша питома вага припадає на:

- функціонування загальноосвітніх шкіл – 36,40 відсотка;
- видатки на проведення робіт, пов'язаних із будівництвом, реконструкцією та утриманням автомобільних доріг – 17,96 відсотка;
- передача медичної субвенції до Тернопільського районного бюджету – 12,63 відсотка;
- функціонування дошкільних закладів освіти – 9,30 відсотка;
- утримання апарату сільської ради – 7,23 відсотка;
- інші субвенції – 6,90 відсотка;
- функціонування клубу – 2,13 відсотка;
- благоустрій сіл – 1,73 відсотка;
- видатки на проведення навчально-тренувальних зборів та змагань – 1,49 відсотка;
- інші видатки на соціальний захист – 1,20 відсотка;
- методична робота, інші заходи у сфері освіти – 0,66 відсотка;
- утримання відділу освіти – 0,64 відсотка;
- функціонування бібліотек – 0,57 відсотка;
- функціонування централізованої бухгалтерії відділу освіти – 0,51 відсотка;
- субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку – 0,24 відсотка;
- соціальні програми і заходи органів у справах молоді – 0,19 відсотка;
- утримання групи централізованого обслуговування – 0,17 відсотка;
- інші видатки – 0,04 відсотка;
- землеустрій – 0,01 відсотка.

У 2016 році видаткова частина спеціального фонду бюджету виконана лише на 77,06 відсотка (уточнений план – 15694,00 тис. грн, проведено видатків – 12093,24 тис. грн).

В структурі проведених видатків спеціального фонду бюджету питома вага капітальних видатків становила 100,00 відсотків, зокрема:

- реконструкція та реставрація інших об'єктів – 61,44% (7430,50 тис. грн).

- капітальний ремонт інших об'єктів – 29,41% (3556,94 тис. грн);

- придбання обладнання і предметів довгострокового користування – 9,14% (1105,80 тис. грн);

Заплановані заходи щодо придбання обладнання і предметів довгострокового користування невиконані на 70,25% або на суму 2611,50 тис. грн, в тому числі: по загальноосвітніх школах на 85,61% або на 2450,40 тис. грн, по дошкільних закладах освіти – 59,60% або 11,92 тис. грн, по централізованій бухгалтерії – 29,09% або 13,09 тис. грн, по будинках культури – 26,27% або 10,51 тис. грн, по благоустрою сіл – 23,36% або 101,62 тис. грн, по апарату сільської ради – 8,44% або 21,11 тис. грн, по методичній роботі у сфері освіти – 8,09% або 2,83 тис. гривень.

Затверджені асигнування на капітальний ремонт інших об'єктів невиконані на 13,62% або на суму 560,75 тис. грн, в тому числі: по апарату сільської ради – на 21,97% або 354,33 тис. грн, по загальноосвітніх школах – 7,01% або 156,41 тис. грн. По дошкільних закладах освіти заплановані видатки в сумі 50,00 тис. грн взагалі не проводились.

Передбачені в бюджеті видатки на реконструкцію та реставрацію інших об'єктів невиконані на 5,03% або на суму 393,50 тис. грн, в тому числі: по житлово-експлуатаційному господарству на 10,80% або на 26,99 тис. грн, по капітальних вкладеннях – 4,84% або 366,51 тис. гривень.

Заплановані поточні видатки на оплату різного роду послуг по охороні та раціональному використанні земель в сумі 30,00 тис. грн та на виконання заходів місцевих програм по охороні та раціональному використанні природних ресурсів в сумі 5,00 тис. грн протягом року не профінансовані.

За січень-вересень 2017 року видаткова частина спеціального фонду бюджету виконана лише на 47,53 відсотка до плану на дев'ять місяців (уточнений план – 10264,86 тис. грн, проведено видатків – 4879,36 тис. грн).

В структурі проведених видатків спеціального фонду бюджету питома вага капітальних видатків становила 99,84 відсотка, поточних – 0,16 відсотка.

Із проведених капітальних видатків, видатки на капітальний ремонт інших об'єктів становили – 42,45% (2067,88 тис. грн); на придбання обладнання і предметів довгострокового користування – 20,03% (975,66 тис. грн); на реконструкцію та реставрація інших об'єктів – 8,29% (403,93 тис. грн); на капітальні трансферти органам державного управління інших рівнів – 29,23% (1424,00 тис. грн).

Заплановані заходи щодо придбання обладнання і предметів довгострокового користування невиконані на 72,18% або на суму 2531,02 тис. грн, в тому числі: по загальноосвітніх школах на 85,85% або на 2315,22 тис. грн, по дошкільних закладах освіти – 33,40% або 16,70 тис. грн, по благоустрою сіл – 36,74% або 181,88 тис. грн, по апарату сільської ради – 12,18% або

12,18 тис. грн, по бібліотеках – 10,08% або 5,04 тис. гривень.

Затверджені асигнування на капітальний ремонт інших об'єктів невиконані на 39,53% або на суму 1351,96 тис. грн, в тому числі: по загальноосвітніх школах на 99,65% або на 797,18 тис. грн, по житлово-експлуатаційному господарству – 69,64% або 320,50 тис. грн, по утриманню та розвитку інфраструктури доріг – 10,89% або 233,05 тис. грн, по дошкільних закладах освіти – 6,10% або на 1,22 тис. гривень.

Передбачені в бюджеті видатки на реконструкцію та реставрацію інших об'єктів невиконані на 75,21% або на суму 1225,76 тис. грн, в тому числі: по проведенні невідкладних відновлювальних робіт, будівництві та реконструкції загальноосвітніх навчальних закладів на 99,67% або на 1145,18 тис. грн, по реалізації заходів щодо інвестиційного розвитку території – 18,70% або 80,55 тис. гривень.

Заплановані поточні видатки на оплату різного роду послуг по утилізації відходів в сумі 8,26 тис. грн профінансовані на 95,52% (7,89 тис. грн), видатки на виконання заходів місцевих програм по охороні та раціональному використанні земель в сумі 168,14 тис. грн та на виконання заходів місцевих програм по охороні та раціональному використанні природних ресурсів в сумі 108,25 тис. грн протягом року не профінансовані.

Дебіторська заборгованість по видатках загального та спеціального фондів бюджету станом на 01.01.2016, 01.01.2017 та 01.10.2017 відсутня.

По видатках загального фонду бюджету мала місце кредиторська заборгованість станом на 01.10.2017 в сумі 265,49 тис. грн по КПКВ 1011020 «Надання загальної середньої освіти загальноосвітніми навчальними закладами (в тому числі школою – дитячим садком, інтернатом при школі), спеціалізованими школами, ліцеями, гімназіями, колегіумами», зокрема: по КЕКВ 2111 «Заробітна плата» – 106,76 тис. грн, по КЕКВ 2120 «Нарахування на оплату праці» – 158,73 тис. гривень.

По видатках спеціального фонду кредиторська заборгованість на звітні дати (01.01.2016, 01.01.2017, 01.10.2017) відсутня.

2.3 Стан надання соціальних гарантій

Щороку при затвердженні бюджету затверджувався і перелік захищених статей видатків, згідно з ст. 55 Бюджетного кодексу України та Законом України «Про Державний бюджет України» на відповідний рік.

Так, при затвердженні бюджету у першочерговому порядку враховувались потреби в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ, відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці та розміру мінімальної заробітної плати, на проведення розрахунків за комунальні послуги та енергоносії, забезпечення продуктами харчування дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів, поточні трансферти населенню тощо, бюджетні призначення на які протягом досліджуваного періоду не змінювались.

Основні правові засади формування та застосування державних соціальних стандартів і нормативів, спрямованих на реалізацію закріплених

Конституцією України та іншими законами України основних соціальних гарантій, визначені Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 №2017-III (із змінами) (далі – Закон України №2017-III).

Згідно Закону України №2017-III державні соціальні гарантії, стандарти і нормативи є основою для розрахунку видатків на соціальні цілі та формування на їх основі бюджетів усіх рівнів та соціальних фондів, міжбюджетних відносин, розробки загальнодержавних і місцевих програм економічного і соціального розвитку.

При цьому, згідно ст. 82 Бюджетного кодексу України видатки бюджетів поділяються на:

1) видатки на забезпечення конституційного ладу, державної цілісності та суверенітету, незалежного судочинства, а також інші передбачені цим Кодексом видатки, які не можуть бути передані на виконання Автономній Республіці Крим та місцевому самоврядуванню;

2) видатки, які визначаються функціями держави і можуть бути передані на виконання АРК та місцевому самоврядуванню з метою забезпечення найбільш ефективного їх виконання на основі принципу субсидіарності;

3) видатки на реалізацію прав та обов'язків Автономної Республіки Крим та місцевого самоврядування, які мають місцевий характер і визначені законами України.

Джерелами здійснення видатків бюджетів, визначених пунктами 2 і 3 частини першої статті 82 Бюджетного кодексу, є кошти місцевих бюджетів, у тому числі трансферти з Державного бюджету України.

Тобто, за рахунок коштів Великогаївського сільського бюджету повинні бути забезпечені соціальні гарантії жителям сіл у сфері загальної та дошкільної освіти, первинної та вторинної медичної допомоги, соціального захисту населення, фізичної культури та спорту.

Оцінка стану надання соціальних гарантій у сфері освіти.

Проведені видатки на освіту у структурі видатків бюджету займали у 2016 році – 40,31% та за 9 місяців 2017 року – 44,7% .

Дошкільна освіта

Протягом 2016 року та 9 місяців 2017 року надання соціальних гарантій у сфері дошкільної освіти жителям громади забезпечували 4 дошкільних навчальних заклади (далі – ДНЗ) та 4 навчально-виховних комплекси (далі – НВК), в яких станом на 01.10.2017 виховувались 343 вихованці.

За період дослідження на дитячі дошкільні заклади Великогаївської сільської територіальної громади спрямовано видатків за загальним та спеціальним фондом у загальній сумі 7137,1 тис. грн, у тому числі: на поточні видатки – 7076,94 тис. грн, або 99,1% та на капітальні видатки – 60,61 тис. грн або 0,9%.

Для доступності надання дошкільного виховання має бути достатньою потужність ДНЗ. Наявна мережа Великогаївської сільської ради задовольняє

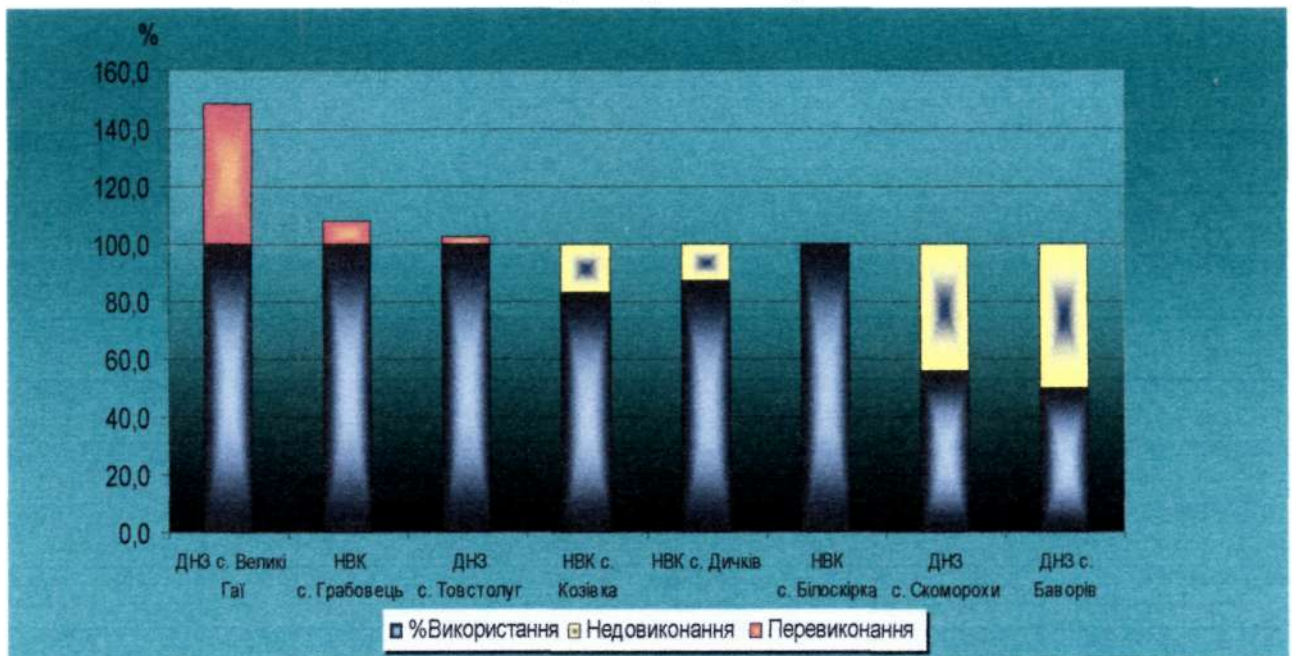
попит на отримання дошкільної освіти на 84-88 відсотків.

Так, загальна кількість дітей віком від 3-х до 6-ти років станом на 01.01.2016 становила 394 дитини, кількість дітей, охоплених дошкільною освітою – 349 дітей (відсоток охоплення – 88,6). Станом на 01.10.2017 кількість дітей віком від 3-х до 6-ти років зменшилася до 360 дітей, кількість дітей, охоплених дошкільною освітою – до 305 дітей (відсоток охоплення – 84,7).

Тобто рівень охоплення дітей віком від 3-х до 6-ти років задовільний, проте має негативну тенденцію до зменшення.

Діаграма 5

Стан використання потужностей дошкільних освітніх закладів Великогаївської сільської територіальної громади.

Із 8 наявних дошкільних освітніх закладів найбільшу кількість дітей має Комунальний дошкільний навчальний заклад «Ясла-садочок «КРАЇНА ДИТИНСТВА» с. Великі Гаї» Великогаївської сільської ради Тернопільської області, який протягом 9 місяців 2017 року відвідувало 171 дитина, при плановій потужності закладу – 115 місць.

Середній показник витрат на утримання одного вихованця становив в 2016 році – 10,20 тис. грн, за 9 місяців 2017 року – 13,81 тис. гривень.

Чотири дошкільні навчальні заклади перебувають у типових приміщеннях, чотири – у пристосованих, внутрішні санвузли наявні в усіх 8 закладах.

Ясла-садок «ЛІСОВА КАЗКА» в с. Скоморохи потребує капітального ремонту даху. В квітні 2017 року виготовлено технічну документацію. Роботи по ремонту даху не проведено. В жовтні 2017 року створено НВК при Скоморохівській ЗОШ, куди переведено вихованців ДНЗ.

Установи дошкільної освіти Великогаївської сільської територіальної громади не в повній мірі забезпечені комплектами білизни – при необхідних трьох комплектах, фактично є в наявності два комплекти.

Укомплектованість штатів дошкільних навчальних закладів вихователями упродовж досліджуваного періоду складала 100 відсотків.

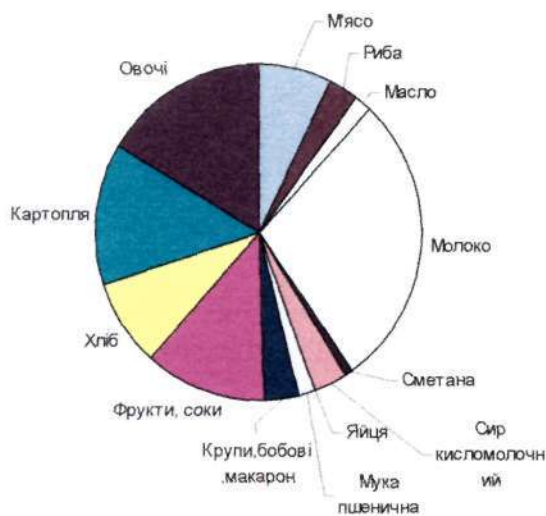
Одним з основних показників, які характеризують рівень послуг, що надають дошкільні навчальні заклади, є стан харчування дітей.

На харчування вихованців із загального фонду бюджету за I півріччя 2017 року було виділено 254,6 тис. грн при запланованій потребі 246,17 тис. грн. Крім цього на забезпечення харчування дитячих дошкільних закладів із спеціального фонду (батьківська плата) було спрямовано 115,44 тис. гривень.

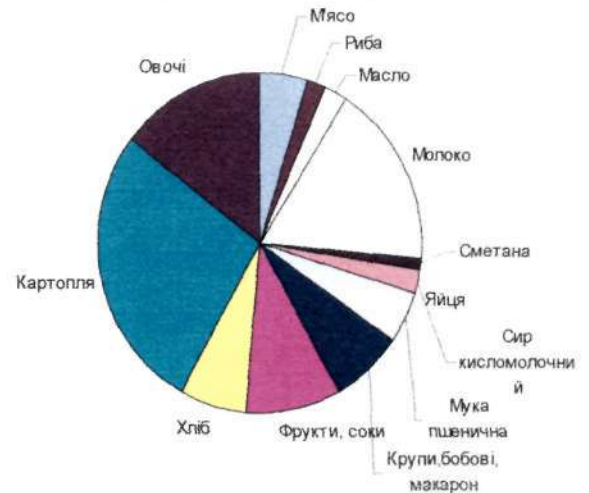
Фактична вартість харчування в розрахунку на один діто-день в середньому становила 15,95 гривень.

Розмір батьківської плати, відповідно до ст.35 Закону України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 №2628-III (із змінами), визначався рішенням Великогаївської сільської ради у розмірі 40% від вартості харчування однієї дитини на день.

Структура раціону харчування відповідно до встановлених норм для ДНЗ (на 1 діто/день)

Фактична середня структура раціону харчування в ДНЗ Великогаївської СІТ (на 1 діто/день)

Так, в процесі дослідження встановлено, що відсоток забезпечення більшістю продуктів залишається нижчим від натуральних норм, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 №1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах» (далі Постанова №1591).

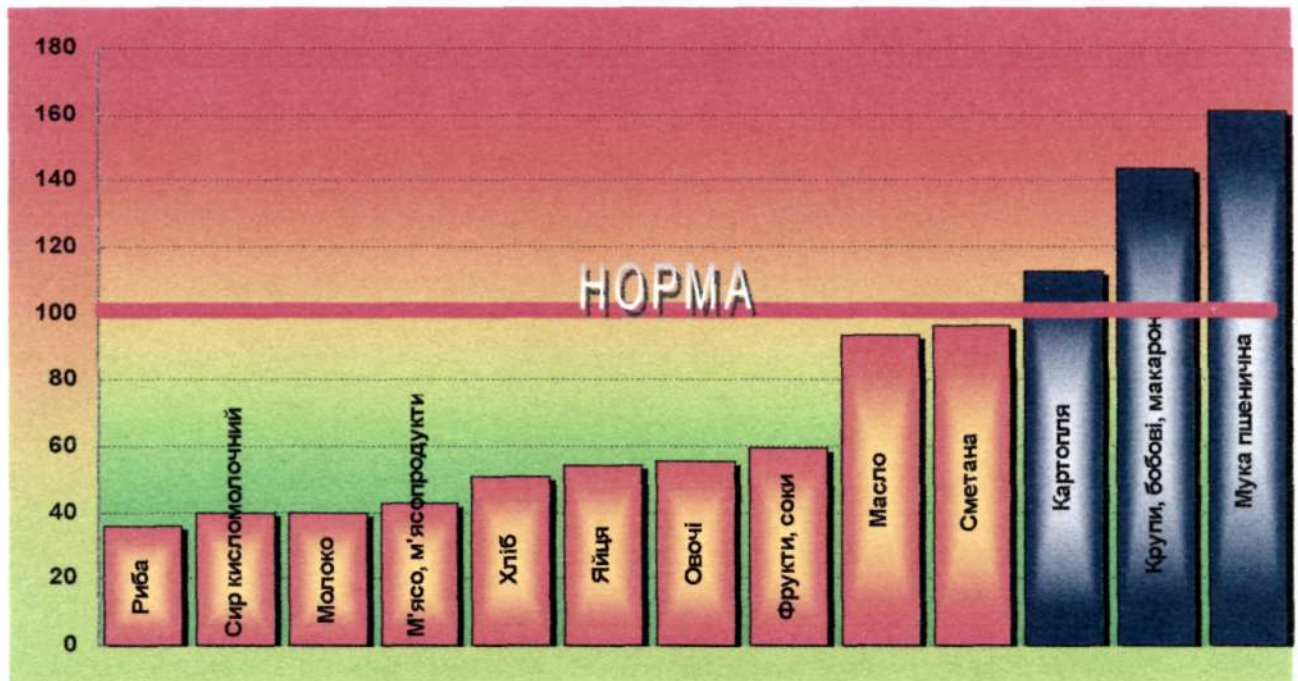
Як наслідок, не у всі дні меню ДНЗ включало молочні страви, страви з м'яса або риби, салати, зрідка були наявні соки і фрукти.

Так, наприклад, в лютому 2017 року із 20 днів харчування в ДНЗ с. Грабовець лише 10 днів в меню включалось молоко (молочна каша), 8 днів – соки і фрукти, 13 днів – м'ясо або риба, при цьому в забезпеченні до норми на рівні 60%; в ДНЗ с. Білоскірка лише 12 днів в меню включалось молоко (молочна каша), 15 днів – салати (з капусти або буряка), 15 днів – м'ясо або риба; в ДНЗ с. Дичків протягом всього місяця в меню відсутні соки і фрукти,

м'ясо або риба були забезпеченні до норми на рівні 40 %, лише 11 днів в меню включались салати.

Діаграма 6

Відсоток забезпечення норм харчування в дитячих дошкільних закладах Великогаївської сільської територіальної громади в 2017 році

Отже, недотримання натуральних норм харчування в дитячих дошкільних закладах свідчить про те, що планові показники видатків на харчування дітей визначалися без врахування фактичної добової потреби на 1 дитину, що не дозволило в повному обсязі забезпечити виконання норм харчування та не дає можливості дітям отримати збалансований раціон для їх нормального розвитку.

Загальна середня освіта

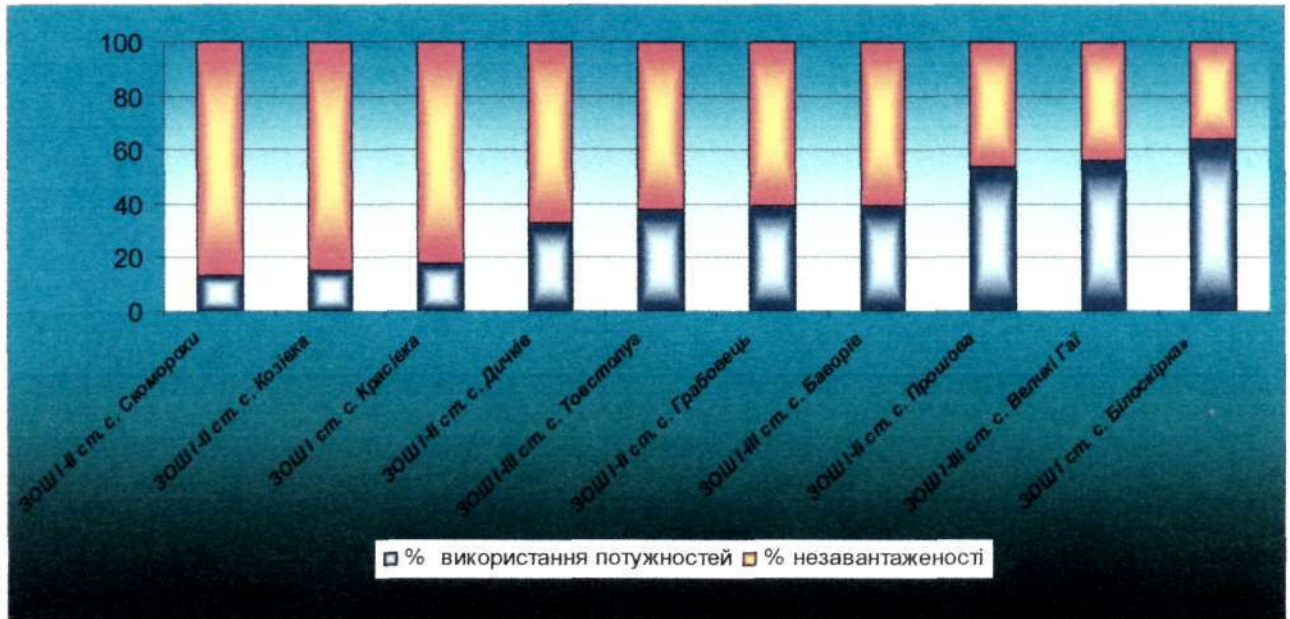
Протягом досліджуваного періоду на загальноосвітні навчальні заклади профінансовано коштів в загальній сумі 29542,66 тис. грн, із яких: на поточні видатки спрямовано 26621,92 тис. грн, або 90,1%, на капітальні видатки – 292074 тис. грн, або 9,9%.

Мережа закладів освіти, що утримуються з бюджету, налічує 10 загальноосвітніх закладів загальною плановою потужністю 2655 місць. В мережу загальноосвітніх навчальних закладів входять 3 загальноосвітні школи I-III ступенів, 5 загальноосвітніх шкіл I-II ступенів та 2 загальноосвітні школи I ступеня.

Чисельність населення Великогаївської сільської територіальної громади віком від 6 до 18 років за досліджуваний період збільшилась на 40 осіб – з 1295 чол. станом на 01.09.2016 до 1335 чол. станом на 01.09.2017.

Чисельність учнів, що навчалися в загальноосвітніх навчальних закладах, за цей же період зросла з 933 учнів до 958 учнів. Відповідно, використання потужностей сільських ЗОШ зросло з 35,1 до 36,1 відсотків.

Відсоток використання потужностей ЗНЗ Великогайвської сільської територіальної громади.

Середній показник витрат бюджету на утримання одного учня залежав від кількості учнів та в 2016 році становив – 18,35 тис. грн, в 2017 році – 19,35 тис. гривень.

Так, найвищий обсяг витрат на одного учня ЗНЗ в 2017 році становив 41,15 тис. грн в Комунальному закладі «Загальноосвітня школа I ступеня с. Красівка» Великогайвської сільської ради Тернопільської області (рівень завантаженості – 17,5%), найнижчий – 12,98 тис. грн в Комунальному закладі «Загальноосвітня школа I-III ступеня с. Великі Гаї» Великогайвської сільської ради Тернопільської області (рівень завантаженості – 56,4%).

Забезпеченість населення сіл вчителями за досліджуваний період мала тенденцію до зменшення та становила: у 2016 році – 175 вчителів, у 2017 – 169 вчителів у розрахунку на 1000 учнів загальноосвітніх навчальних закладів комунальної власності.

Штатна чисельність вчителів зменшилась з 164 одиниць в 2016 році до 162 одиниць в 2017 році.

Аналіз якісного складу педагогічних працівників засвідчує зростання питомої ваги працівників із закінченою вищою освітою і присвоєними вищою, I та II категоріями в загальній чисельності з 77,4% у 2016 році до 81,5% у 2017 році.

За досліджений період дещо зросла питома вага педагогічних працівників, що мають стаж роботи більше 5 років: із 89,6% до загальної чисельності у 2016 році до 91,9% – у 2017 році.

Однією з соціальних гарантій, що надаються загальноосвітніми закладами, є організація харчування пільгових категорій учнів. Рациональне харчування учнів загальноосвітніх навчальних закладів будується на дотриманні основних принципів: забезпечення відповідності енергетичної цінності раціону харчування енергозатратам організму та задоволення

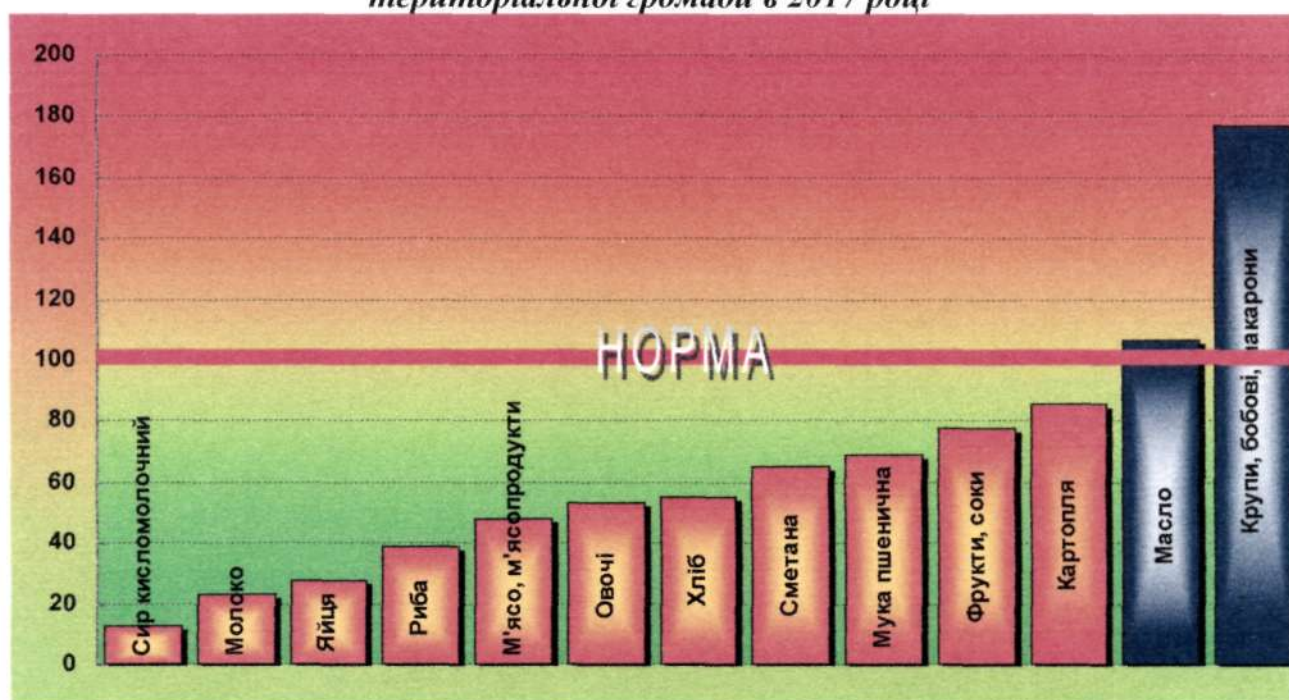
фізіологічних потреб організму у визначеній кількості енергії і співвідношенні у харчових речовинах.

На харчування учнів ЗОШ Великогаївської сільської територіальної громади за I півріччя 2017 року із загального фонду сільського бюджету було спрямовано 367,65 тис. грн. Крім цього на забезпечення харчування ЗНЗ із спеціального фонду було спрямовано – 27,7 тис. гривень.

Фактична вартість харчування одного діто-дня в середньому становила – 9,56 гривень.

Діаграма 8

Відсоток забезпечення норм харчування в ЗНЗ Великогаївської сільської територіальної громади в 2017 році

Отже, відсоток забезпечення більшістю продуктів залишається нижчим від натуральних норм, затверджених Постановою №1591.

Як наслідок, в переважній більшості меню ЗНЗ складалось з першої страви (суп, борщ), другої страви (каші, картопля, макарони) та напитуку (чай), зрідка салати. Не завжди другі страви включали м'ясо або рибу.

Так, наприклад, в лютому 2017 року із 20 днів харчування в ЗНЗ с. Грабовець лише 10 днів в меню включалось м'ясо або риба, протягом всього місяця в меню відсутні соки і фрукти; в ЗНЗ с. Баворів лише 12 днів в меню включалось м'ясо або риба, 3 дні – фрукти і соки, 13 днів – салати; в ЗНЗ с. Дичків лише 12 днів в меню включалось м'ясо або риба, 9 днів – салати, протягом всього місяця в меню відсутні соки і фрукти.

Коефіцієнт зношеності основних засобів закладів освіти Великогаївської сільської територіальної громади зменшився з 76% станом на 01.01.2016 до 57% станом на 01.01.2017, що свідчить про часткове їх оновлення (придбання комп'ютерної техніки).

Середній термін використання основних засобів, навчального обладнання, комп'ютерної техніки – становить 10 років. Крім того, в

Комунальному закладі «Загальноосвітня школа I ступеня с. Красівка» Великогаївської сільської ради Тернопільської області немає каналізації.

Вищезазначене дає підстави стверджувати, що стан забезпечення населення Великогаївської об'єднаної територіальної громади соціальними гарантіями у сфері освіти потребує покращення.

Культура і мистецтво

Видатки бюджету за 2016 рік та 9 місяців 2017 року на галузь культури і мистецтва склали 2789,64 тис. грн, що становить 3,11% від загального обсягу видатків.

Найбільшу частку в структурі видатків на утримання галузі складають видатки на заробітну плату працівників з нарахуваннями: в 2016 році – 83,2%, за 9 місяців 2017 року – 83,1%.

Із бюджету протягом 2016 року та 9 місяців 2017 року утримувалося 14 установ культури і мистецтва, а саме:

- комунальний заклад «Будинок культури села Козівка»;
- 12 клубів в селах: Великі Гаї, Баворів, Застав'є, Грабовець, Білоскірка, Дичків, Красівка, Скоморохи, Прошова, Смолянка, Товстолуг, Застінка;
- комунальний заклад «Великогаївська центральна сільська бібліотека» з 12 філіями в селах: Баворів, Застав'є, Грабовець, Білоскірка, Дичків, Красівка, Козівка, Скоморохи, Прошова, Смолянка, Товстолуг, Застінка.

Бібліотечний фонд Великогаївської центральної сільської бібліотеки (в т. ч. філій) станом на 01.10.2017 складає 55607 примірників літератури (Великі Гаї – 5763 примірників, Баворів – 6077 примірників, Застав'є – 4492 примірника, Грабовець – 3579 примірників, Білоскірка – 2482 примірника, Дичків – 4471 примірник, Красівка – 2944 примірника, Козівка – 4772 примірника, Скоморохи – 5156 примірників, Прошова – 5491 примірник, Смолянка – 3755 примірників, Товстолуг – 3382 примірника, Застінка – 3243 примірники).

В с. Теофілівка заклади культури і мистецтва відсутні.

В періоді, що підлягав дослідженню, платні послуги закладами культури Великогаївської сільської територіальної громади не надавались.

В мережі закладів комунальної власності Великогаївської сільської територіальної громади відсутні спеціалізовані заклади, які могли б надавати послуги у сфері соціального захисту і соціального забезпечення та фізичної культури і спорту.

Забезпечення соціальних гарантій жителям Великогаївської сільської територіальної громади у сфері соціального захисту і соціального забезпечення та фізичної культури і спорту здійснювалися через виконання заходів Програм.

Так, рішенням Великогаївської сільської ради від 30.12.2015 №18 затверджено Програму соціального захисту окремих категорій населення Великогаївської сільської ради на 2016-2020 роки.

Метою програми є піклування про малозабезпечені сім'ї, сиріт, напівсиріт, одиноких престарілих, інвалідів, вшанування до державних і національних свят учасників воєн, учасників антитерористичної операції, воїнів

ОУН-УПА, ліквідаторів аварії на ЧАЕС, які проживають на території сільської ради, що передбачає:

- забезпечення поліпшення умов утримання і проживання дітей-сиріт, напівсиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, які проживають на території сільської ради;

- надання матеріальної допомоги самотнім престарілим, інвалідам, які проживають на території сільської ради, до державних та релігійних свят;

- виділення коштів для надання допомоги учасникам воєн, учасникам ОУН-УПА, учасникам антитерористичної операції, ліквідаторам аварії на Чорнобильській АЕС, які проживають на території сільської ради, з нагоди свят, приурочених їх вшануванню (використано коштів у 2016 році – 116,20 тис. грн, за дев'ять місяців 2017 року – 54,00 тис. грн);

- виділення коштів на поховання непрацюючих жителів об'єднаної громади (використано коштів у 2016 році – 14,00 тис. грн, за дев'ять місяців 2017 року – 9,00 тис. грн);

- надання адресної допомоги окремим категоріям населення сільської ради при стихійних бідах;

- надання разової допомоги мешканцям сільської ради, які досягли 80-річного, 90-річного та 100-річного ювілею (використано коштів у 2016 році – 17,49 тис. грн, за дев'ять місяців 2017 року – 12,78 тис. грн);

- надання разової допомоги працівникам соціально-культурної сфери сільської ради з нагоди професійних свят та ювілеїв;

- надання допомоги на лікування жителям об'єднаної територіальної громади (використано коштів у 2016 році – 451,75 тис. грн, за дев'ять місяців 2017 року – 445,63 тис. грн);

- виділення коштів із сільського бюджету на закупівлю твердого палива для учасників антитерористичної операції в сумі 3000,00 грн на одного учасника АТО (за їх заявами) (використано коштів у 2016 році – 35,08 тис. грн);

- надання разової фінансової допомоги особам, які вступили на контрактну службу до Збройних Сил України в сумі 15000,00 грн (використано коштів у 2016 році – 30,00 тис. грн, за дев'ять місяців 2017 року – 90,00 тис. грн).

Всього на виконання заходів зазначеної Програми спрямовано коштів бюджету в сумі 1275,93 тис. грн (2016 рік – при уточненому плані 725,00 тис. грн використано 664,52 тис. грн, січень-вересень 2017 року – при уточненому плані 680,00 тис. грн використано 611,41 тис. грн).

Рішенням Великогаївської сільської ради від 30.12.2015 №18 затверджено Цільову програму розвитку фізкультури і спорту Великогаївської сільської ради на 2016-2020 роки.

Метою програми є розвиток фізкультури і спорту на селі, сприяння масовому залученню молоді і населення сільської ради до участі в спортивних сільських спартакіадах, що проводяться щорічно, підтримка спортивних команд сільської ради, підтримка талановитих спортсменів сільської ради, підтримка об'єктів фізкультури і спорту, що є у комунальній власності сільської ради.

Витрати на харчування учасників навчально-тренувальних зборів та змагань проводились в межах норм, затверджених наказами Управління фізичної культури та спорту Тернопільської обласної державної адміністрації від 20.12.2010 №65/01-16 (зареєстрований в Головному управлінні юстиції у Тернопільській області 27.12.2010 №21/677), від 19.12.2016 №418-од (зареєстрований в Головному управлінні юстиції у Тернопільській області 27.12.2016 №38/808) та рішенням Великогаївської сільської ради від 15.03.2017 №289.

На виконання заходів зазначеної Цільової програми спрямовано коштів бюджету в сумі 989,46 тис. грн (2016 рік – при уточненому плані 235,00 тис. грн використано 230,05 тис. грн, а саме: харчування спортсменів – 170,50 тис. грн, плата за участь команд в змаганнях – 32,00 тис. грн, придбання спортивного інвентарю – 27,55 тис. грн; січень-вересень 2017 року – при уточненому плані 860,00 тис. грн використано 759,41 тис. грн, а саме: харчування спортсменів – 604,40 тис. грн, плата за участь команд в змаганнях – 31,20 тис. грн, придбання спортивного інвентарю – 123,81 тис. грн).

Таким чином зазначені видатки не сприяли саме розвитку фізичної культури і спорту, масовому залученню населення до спорту, зокрема на створення нових спортивних майданчиків, збільшення кількості осіб залучених до спорту через утворення нових секцій тощо, а обмежились в переважній більшості витратами для забезпечення участі сільських команд в спортивних змаганнях районного чи обласного значення.

Фінансування соціальних гарантій в сфері охорони здоров'я жителям Великогаївської сільської територіальної громади, в зв'язку із відсутністю комунальних лікувальних, лікувально-профілактичних установ, здійснюється шляхом передачі видатків (субвенцій) до Тернопільського районного бюджету.

Так, за 2016 рік та січень-вересень 2017 року до Тернопільського районного бюджету передано медичну субвенцію на загальну суму 13050,40 тис. гривень.

Таким чином, за результатами проведеного аналізу проблемою аудиту визначено наступне:

Чому не забезпечено належне планування та виконання дохідної частини бюджету та ефективного використання отриманих надходжень?

РОЗДІЛ 3. Результати державного фінансового аудиту.

Гіпотеза 1. Несвочасне та/або неприйняття відповідних управлінських рішень негативно впливає на формування доходів бюджету.

1.1. Надходження від використання земель.

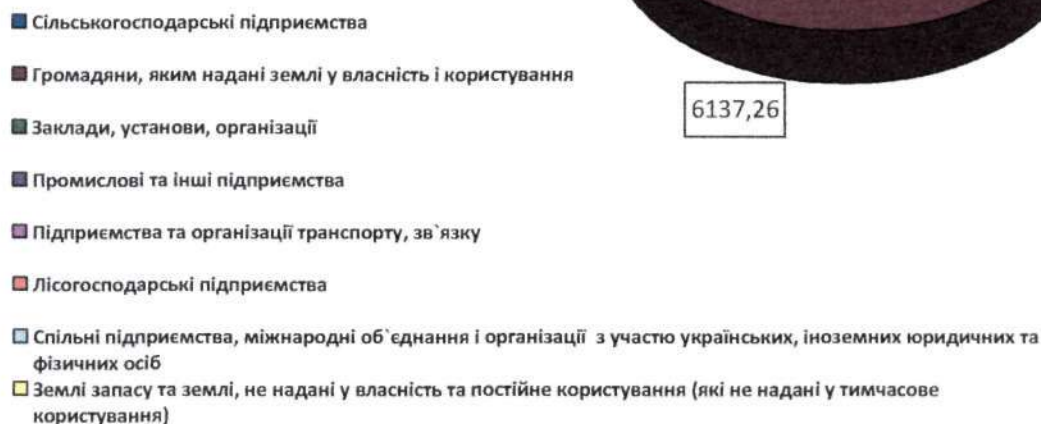
У структурі землекористування громади 87% становлять сільськогосподарські землі, з яких рілля – майже 70%.

Структура використання земельних ресурсів у Додатку 4 до звіту

Основними землекористувачами є громадяни та сільськогосподарські підприємства. На території громади відсутні агрохолдинги, які б зосереджували

у своєму користуванні значні площі земельних ресурсів.

СТРУКТУРА ЗЕМЕЛЬНОГО ФОНДУ станом на 01.01.2016

Так як використання землі є платним, то плата за землю є одним з видів формуючих доходної частини загального фонду бюджету, а надходження від продажу землі та коштів від втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва – спеціального фонду.

Інформація щодо стану надходження плати за землю, продажу землі та коштів від втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва до Великогаївського сільського бюджету

(тис. грн)

Вид доходу	2016 рік			Січень-вересень 2017 року		
	план	факт	%	план	факт	%
Орендна плата	1094,00	1583,78	144,77	1080,00	1479,32	136,97
Земельний податок	216,00	493,57	228,50	378,00	543,25	143,72
Продаж землі	0	287,96		0	343,41	
Кошти від втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва	30,00	74,31	247,72	0	0	

Запит та отримана інформація від відділу Держгеокадастру про нарахування та поступлення коштів від втрат сільськогосподарського та лісогосподарського виробництва у Додатках 5-6 до звіту

В ході аудиту за ініціативи аудиторської групи Великогаївською сільською радою направлено запит до Тернопільської ОДПІ ГУ ДФС у Тернопільській області (лист від 06.12.2017 №982) для отримання інформації

щодо обсягів недоїмки по платежах, що зараховуються до сільського бюджету, в тому числі щодо заборгованості по платі за землю в розрізі платників.

Однак, Тернопільською ОДП ГУ ДФС у Тернопільській області повідомлено наступне: «В частині надання інформації щодо обсягів недоїмки по платежах, що зараховуються до Великогаївського сільського бюджету, повідомляємо, що формування зведеної звітності в розрізі ОТГ (сільських рад) в органах ДФС не здійснюється».

Запит та отримана інформація в Додатках 7-8 до звіту

Слід зазначити, що в сільській раді не в повній мірі ведеться робота щодо моніторингу фактів несвочасної сплати орендної плати за землю, відповідно інформація в розрізі користувачів земельними ділянками про нараховані та сплачені суми орендної плати на дату початку аудиту була відсутня.

В ході аудиту шляхом аналізу умов виконання укладених договорів оренди та виписок казначейства про зарахування до бюджету орендної плати встановлено, що станом на 01.10.2017 розрахункова сума недоотриманих доходів від оренди землі відповідно до укладених договорів становить 324,86 тис. гривень.

Аналіз сплати орендної плати в Додатках 9-11 до звіту

Довідково: згідно з п. 288.2 ст. 288 Податкового кодексу України платником орендної плати є орендар земельної ділянки.

Відповідно до п. 288.1 ст. 288 органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, які укладають договори оренди землі, повинні до 1 лютого подавати контролюючому органу за місцезнаходженням земельної ділянки переліки орендарів, з якими укладено договори оренди землі на поточний рік, та інформувати відповідний контролюючий орган про укладення нових, внесення змін до існуючих договорів оренди землі та їх розірвання до 1 числа місяця, що настає за місяцем, у якому відбулися зазначені зміни

Відповідно до пп. 14.1.147 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України плата за землю – обов'язковий платіж у складі податку на майно, що справляється у формі земельного податку або орендної плати за земельні ділянки державної і комунальної власності. За ст. 41 цього Кодексу органами стягнення є виключно контролюючі органи, уповноважені здійснювати заходи щодо забезпечення погашення боргу.

Згідно пп. 19-1.1.2 п. 19-1.1 ст. 19-1 органи державної фіскальної служби контролюють своєчасність подання платниками податків та платниками єдиного внеску передбаченої законом звітності (декларації, розрахунків та інших документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів), своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати податків, зборів, платежів.

Вищенаведене свідчить про невжиття достатніх заходів з боку Великогаївської сільської ради в частині здійснення взаємного обміну інформацією з фіскальною службою та контролю за нарахуванням та сплатою орендної плати з метою наповнення бюджету.

Отже, відсутність дієвого контролю за повнотою виконання умов договорів оренди земель та належної співпраці між сільською радою та

фіскальною службою призвели до недоотримання бюджетом коштів розрахунково в сумі 324,86 тис. гривень.

Рішенням Тернопільської районної ради Тернопільської області від 27.03.2015 №461 затверджено проект землеустрою щодо зміни межі населеного пункту с. Великі Гаї, відповідно до якого додатково включені до меж населеного пункту земельні ділянки площею 737,55 га.

Як наслідок, в сільській раді виникли повноваження щодо розпорядження відповідними землями, зокрема щодо необхідності в переукладенні договорів оренди землі, яка раніше рахувалась за межами населеного пункту та перебувала в оренді суб'єктів господарювання відповідно до договорів, укладених з Тернопільською районною державною адміністрацією чи Головним управлінням Держземагентства у Тернопільській області, які були розпорядниками таких земель.

Наразі процес переукладення таких договорів не завершено.

У відповідності до статей 271, 288 Податкового кодексу України основною складовою для визначення розмірів орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності є нормативна грошова оцінка земель.

Рішенням Великогаївської сільської ради від 24.06.2016 №117 затверджено технічну документацію з нормативної грошової оцінки земель села Великі Гаї, яка введена в дію з 01.01.2017.

Копія рішення в Додатку 12 до звіту

Однак, після введення в дію оновленої нормативної грошової оцінки земель по с. Великі Гаї не по всіх договорах оренди земельних ділянок станом на 01.10.2017 забезпечено перегляд орендної плати, хоча умовами договорів оренди передбачено таку вимогу.

По даному питанні для аудиту представлено наступну інформацію сільської ради: «З метою забезпечення виконання місцевого бюджету у 2017 році Великогаївською сільською радою було ініційовано робочу зустріч з суб'єктами підприємницької діяльності 11 липня 2017 року (на зустріч прибули 16 суб'єктів). Під час робочої зустрічі до присутніх підприємців була доведена інформація щодо затвердження нової грошової оцінки в с. Великі Гаї (набрала чинності 01.01.2017) та необхідності переукладення договорів оренди на земельні ділянки з врахуванням нової грошової оцінки. За підсумками робочої зустрічі підприємців з членами виконавчого комітету та депутатами Великогаївської сільської ради та з метою донесення вказаної інформації до решти суб'єктів господарювання, Великогаївською сільською радою було надіслано відповідні листи з витягами з рішення Великогаївської сільської ради від 26.06.2016 № 114 «Про встановлення місцевих податків і зборів на 2017 рік» та витяг з рішення від 30.06.2017 №366 «Про встановлення місцевих податків і зборів на 2018 рік». Також вказані рішення Великогаївської сільської ради оприлюднено на офіційному веб-сайті сільської ради. На сьогодні переукладення договорів оренди триває».

Інформація в Додатку 13 до звіту

В ході аудиту з метою проведення розрахунку втрат бюджетом доходів внаслідок непереукладення договорів оренди відповідно до нової нормативної грошової оцінки, Управлінням Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області направлено відповідний запит до Центру з надання адміністративних послуг Тернопільської районної державної адміністрації про надання інформації щодо нормативної грошової оцінки конкретної земельної ділянки з врахування відповідних коефіцієнтів.

Запит та отримані витяги про нормативну грошову оцінку в Додатках 14-15 до звіту

Так, по 11 договорах оренди (29 % від загальної кількості договорів по селу Великі Гаї), по яких отримано інформацію щодо нової нормативної грошової оцінки земельних ділянок, відповідно до проведеного розрахунку бюджетом за січень-вересень 2017 року втрачено розрахунково доходів в сумі **777,74 тис. гривень.**

Розрахунок в Додатку 16 до звіту

Отже, недостатня робота в частині переукладення договорів оренди земель в тому числі після введення в дію оновленої нормативно-грошової оцінки, призвело до втрат доходів сільського бюджету розрахунково на суму 777,74 тис. гривень.

В разі внесення відповідних змін до таких договорів резерв надходжень до бюджету в 2018 році (навіть без врахування коефіцієнту індексації землі за 2017 рік) становив би розрахунково не менш як 1036,99 тис. гривень.

Під час проведення аудиту розпорядженням сільського голови від 08.12.2017 №299 створено комісію для обстеження земель на предмет їх фактичного та платного використання.

Копія розпорядження в Додатку 17 до звіту

Проведеними обстеження земельних ділянок в межах та за межами населених пунктів встановлено, що 23 суб'єктами господарювання безоплатно (без оформлення договірних відносин) використовується 53,75 га земель під господарськими будівлями і дворами колишніх КСП, що є їх власністю, перебувають в оренді або на праві іншого користування, чим недотримано пп. а, в, д ч. 1 ст. 96, ст. 125 та ч. 1 ст. 206 Земельного кодексу України в частині того, що землекористувачі зобов'язані сплачувати плату за користування землею, надавати відповідним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування дані про стан і використання земель та інших природних ресурсів у порядку, встановленому законом.

По даному питанні для аудиту представлено наступну інформацію сільської ради: «З метою забезпечення виконання бюджету у 2017 році та укладення договорів оренди на земельні ділянки під господарськими будівлями і дворами суб'єктами господарювання, виконавчим комітетом сільської ради неодноразово проводились зустрічі з представниками аграрних підприємств та фермерських господарств. Під час зустрічі, спеціалістами сільської ради проінформовано підприємців про набрання чинності постановою КМУ від 07.06.2017 № 413 «Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення та

розпорядження ними» в частині встановлення відсоткової ставки орендної плати в розмірі 8 % від нормативної грошової оцінки земель. Крім того, в черговий раз наголошено на необхідності узаконення використання земель під об'єктами нерухомого майна та сплати за користування земельними ділянками».

Інформація в Додатку 18 до звіту

Великогаївською сільською радою спільно з аудиторською групою проведено розрахунок втрат бюджетом доходів внаслідок безоплатного (без оформлення договірних відносин) використання земельних ділянок. Для розрахунку враховано вимоги п.п. 274.1. п. 274 ст. 274, п. 277.1 ст. 277, пп. 288.5.1 п. 288.5 ст. 288 Податкового Кодексу України, нормативну грошову оцінку одиниці площі землі відповідного населеного пункту, нормативну грошову оцінку одиниці площі ріллі по Тернопільській області, зокрема:

– суму недоотриманих бюджетом доходів за фактичне користування земельними ділянками в межах населеного пункту обраховано у розмірі трьох відсотків їх нормативно-грошової оцінки;

Інформація про нормативну грошову оцінку в Додатку 19 до звіту

– суму недоотриманих бюджетом доходів за фактичне користування земельними ділянками за межами населеного пункту обраховано як п'ять відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Тернопільській області.

Акт обстеження в Додатку 20 до звіту

Довідково: згідно ст. 206 Земельного кодексу України: «Використання землі в Україні є платним. Об'єктом плати за землю є земельна ділянка», а згідно ст. 125: «Право власності на земельну ділянку, а також право постійного користування та право оренди земельної ділянки вишикають з моменту державної реєстрації цих прав».

Згідно з п. 274.1 ст. 274 Податкового кодексу України: «Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки»; у редакції на 2017 рік: «Ставка податку за земельні ділянки, нормативну грошову оцінку яких проведено, встановлюється у розмірі не більше 3 відсотків від їх нормативної грошової оцінки, для земель загального користування – не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3 відсотка та не більше 1 відсотка від їх нормативної грошової оцінки»

Згідно з п. 277.1 ст. 277 Податкового кодексу України: «Ставка податку за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, встановлюється у розмірі не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області»; у редакції на 2017 рік: «Ставка податку за земельні ділянки, розташовані за межами населених пунктів, встановлюється у розмірі не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області, а для сільськогосподарських угідь – не менше 0,3 відсотка

та не більше 5 відсотків від нормативної грошової оцінки одиниці площі ріллі по Автономній Республіці Крим або по області»

Згідно з пп. 288.5.1 п. 288.5 ст. 288 Податкового кодексу України: «Розмір орендної плати встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу не може бути меншою 3 відсотків нормативної грошової оцінки»; у редакції на 2017 рік: «Розмір орендної плати встановлюється у договорі оренди, але річна сума платежу не може бути меншою розміру земельного податку, встановленого для відповідної категорії земельних ділянок на відповідній території».

Отже, внаслідок безоплатного (без оформлення договірних відносин) використання земельних ділянок бюджетом протягом 2015-2016 років та січня-вересня 2017 року недоотримано розрахунково доходів на загальну суму 1522,99 тис. гривень.

За умови укладення договорів оренди згаданих земельних ділянок додаткові надходження до бюджету при мінімальних ставках могли б становити розрахунково не менш як 640,58 тис. грн щорічно.

Таким чином, недостатній контроль та неналежне використання органами державної влади та місцевого самоврядування можливостей щодо управління земельним фондом призвели до недоотримання бюджетом доходів на загальну суму 2625,59 тис. гривень.

Посилення контролю за станом використання землі, виконанням умов договорів оренди землі та налагодження ефективної співпраці між Великогайвською сільською радою та органами державної влади, зокрема фіскальною службою та органами Держгеокадастру, дасть змогу збільшити надходження до бюджету орієнтовно на суму 1677,57 тис. грн щорічно.

1.2. Залучення коштів пайової участі на розвиток інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту

Статтею 40 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI (далі – Закон №3038) визначено, що порядок залучення, розрахунку розміру і використання коштів пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту встановлюють органи місцевого самоврядування відповідно до цього Закону.

Замовник, який має намір щодо забудови земельної ділянки у відповідному населеному пункті, зобов'язаний взяти участь у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту, крім випадків, передбачених частиною четвертою статті 40 Закону 3038.

Відповідно до частини 3 ст. 40 Закону №3038 пайова участь у розвитку інфраструктури населеного пункту полягає у перерахуванні замовником до прийняття об'єкта будівництва в експлуатацію до відповідного місцевого бюджету коштів для створення і розвитку зазначеної інфраструктури.

Отже, органи місцевого самоврядування мають право на вимогу до замовника будівництва щодо пайової участі у розвитку інфраструктури

населеного пункту з моменту заявлення останнім наміру щодо проведення відповідних робіт.

Згідно з частиною третьою статті 179 Господарського кодексу України укладання господарського договору є обов'язковим для сторін, якщо виконання його є обов'язком для суб'єкта господарювання чи органів державної влади або органів місцевого самоврядування.

Тобто, невиконання замовником будівництва обов'язку укласти договір про пайову участь до прийняття в експлуатацію об'єкта будівництва не звільняє його від такого обов'язку.

Відповідно до статті 40 Закону №3038 обов'язок ініціювати укладання договору про пайову участь покладено саме на забудовника і звернення замовника будівництва до органу місцевого самоврядування з метою укладання такого договору.

Ухилення замовника будівництва від укладання договору про пайову участь до прийняття об'єкта будівництва в експлуатацію є порушенням зобов'язання, яке передбачено статтею 40 Закону №3038.

Статтею 187 Господарського кодексу України визначено, що спори, які виникають при укладанні господарських договорів за державним замовленням, або договорів, укладення яких є обов'язковим на підставі закону та в інших випадках, встановлених законом, розглядаються судом. Тобто, договір може бути укладений у судовому порядку, якщо інша сторона відмовляється добровільно укласти договір про пайову участь.

Відповідно до частини 6 ст. 40 Закону №3038, встановлений органом місцевого самоврядування для замовника розмір пайової участі (внеску) не може перевищувати граничного розміру пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту з урахуванням інших передбачених законом відрахувань (10% загальної кошторисної вартості будівництва об'єкта – для нежитлових будівель та споруд, 4% – для житлових будинків).

Протягом періоду, що підлягав аудиту, діяв Порядок залучення, розрахунку розміру і використання коштів пайової участі у розвитку інфраструктури села Великі Гаї, затверджений рішенням XX сесії VI скликання Великогаївської сільської ради від 12.04.2013 №224 (далі – Порядок №224).

Копія Порядку №224 в Додатку 21 до звіту

Зазначеним Порядком №224 передбачено наступне:

– п. 1.3: замовник, який має намір здійснити забудову земельної ділянки (будівництво об'єкта будівництва) у селі Великі Гаї зобов'язаний взяти участь у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури цього населеного пункту;

– п. 2.2: розмір пайової участі у розвитку інфраструктури села Великі Гаї становить:

– 6 відсотків загальної кошторисної вартості будівництва об'єкта – для нежитлових будівель та споруд;

– 2 відсотки загальної кошторисної вартості будівництва об'єкта – для житлових будинків.

– п. 3.1: замовник із зверненням про укладення договору про пайову участь звертається до Великогаївської сільської ради не пізніше ніж за 45 робочих днів до прийняття об'єкта будівництва в експлуатацію. Договір укладається не пізніше ніж через 15 робочих днів з дня реєстрації звернення замовника про його укладення;

– п. 4.1: кошти пайової участі у розвитку інфраструктури сплачуються в грошовій формі єдиним платежем або частинами за графіком, що визначається договором. Граничний термін сплати коштів пайової участі не повинен перевищувати одного місяця після прийняття об'єкта містобудування в експлуатацію.

В ході аудиту, шляхом аналізу даних «Реєстр дозвільних документів», розміщеної на офіційному сайті Державної архітектурно-будівельної інспекції України, та наявних в сільській раді декларацій про готовність об'єктів до експлуатації, встановлено, що при наявності на території села введених в експлуатацію об'єктів забудови (реконструкції), відповідні договори пайової участі не укладені.

Зазначене зумовлене в тому числі і тим, що орган місцевого самоврядування не вжив належних заходів, передбачених законодавством, зокрема щодо спонукання забудовника (в судовому порядку) до укладення договору пайової участі.

Відповідно до зведених кошторисних розрахунків вартості будівництва, що зазначені в деклараціях про готовність об'єктів до експлуатації (витрати на будівельно-монтажні роботи та витрати на машини, обладнання та інвентар):

– декларація про готовність об'єкта до експлуатації від 26.05.2015 № ТП 143151460410 (Реконструкція будинків колишніх зерноскладу та комбікормового цеху під цех приготування та збагачення кормів ПАТ «Птахофабрика Тернопільська» в с. Великі Гаї Тернопільського району. Замовник – ПАТ «Птахофабрика Тернопільська» в с. Великі Гаї Тернопільського району, вул. Галицька, 180) – 562985,00 грн;

– декларація про готовність об'єкта до експлуатації від 03.06.2015 № ТП 143151540046 (Будівництво 2-х пташників на 59,80 тис. курей-несучок та складу готової продукції (2-га черга – склад готової продукції) по вул. Галицька, 180 в с. Великі Гаї Тернопільського району. Замовник – ПАТ «Птахофабрика Тернопільська» в с. Великі Гаї Тернопільського району, вул. Галицька, 180) – 5721784,00 грн;

– декларація про готовність об'єкта до експлуатації від 28.05.2015 № ТП 142151480389 (Реконструкція існуючої автомийки з добудовою комплексу по обслуговуванню автомобілів по вул. Об'їзна, 7 в с. Великі Гаї Тернопільського району. Замовник – приватний підприємець Волинень Т. Р.) – 205800,00 гривень.

Копії декларацій в Додатках 22-24 до звіту

Відповідно до проведеного розрахунку бюджетом недоотримано доходів (пайового внеску) на загальну суму **389434,14 грн** ((562985,00 грн + 5721784,00 грн + 205800,00 грн) * 6%).

Отже, невикористання в повній мірі існуючих можливостей щодо

спонукання замовників будівництва об'єктів взяти участь у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту призвело до недоотримання доходів бюджету на суму 389,43 тис. гривень.

1.3. Доходи від використання майна

Однією з обов'язкових умов виконання органами місцевого самоврядування своїх повноважень є належне та стабільне фінансове забезпечення. Комунальна власність – найважливіша складова матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування. Від рівня ефективності управління майном залежить формування дохідної частини місцевих бюджетів.

Одним з найбільш ефективних методів управління комунальною власністю є передача комунального майна в платне користування юридичним та фізичним особам за відповідну плату.

Протягом 2015-2016 років та січня-вересня 2017 року діяли 22 договори оренди з юридичними та фізичними особами, відповідно до яких в оренді перебувало наступне комунальне майно: гідротехнічні споруди, нежитлові приміщення для розміщення обладнання зв'язку, магазинів, перукарні, фізкультурно-оздоровчого комплексу та швейного цеху.

Методика розрахунку і порядок використання плати за оренду нерухомого комунального майна комунальної власності територіальної громади Великогаївською сільською радою не затверджувалась. Для розрахунку орендної плати за користування комунальним майном сільська рада користувалась Методикою розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 №786 (із змінами).

Проведеним аналізом в частині повноти надходження орендної плати відповідно до умов укладених договорів встановлено факти неповної сплати коштів орендної плати. Так, станом на 30.09.2017 по 16-ти із 22-ох діючих договорів оренди комунального майна непоступило доходів на загальну суму **25,87 тис. гривень.**

Довідка про недопоступлення доходів в Додатку 25 до звіту

Так, наприклад, відповідно до договору від 15.04.2013 (далі - Договір), Великогаївською сільською радою передано в оренду ФОП Онуферко Г. П. нежитлове приміщення, площею 99,9 м² під магазин. Протягом 2015-2016 та січня-травня 2017 сільською радою виставлено рахунків за орендоване нежитлове приміщення на суму 61,9 тис. грн, оплату по яких ФОП Онуферко Г.П. станом на 01.06.2017 не проведено, чим недотримано вимог ст. 610, ст. 629 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 № 435-IV, ст. 193 Господарського кодексу України від 16.01.2003 № 436-IV та п. 3.2 договору оренди. Протягом червня-липня 2017 року ФО-П Онуферко Г. П. погашено заборгованість на загальну суму 61,9 тис. гривень.

Однак, відповідно до пп. 3.5 Договору: «за несвочасне внесення орендної плати, Орендар сплачує пеню (від несвочасної суми в розмірі 0,5 %, але не більше подвійної ставки НБУ, що діяла в період, за який стягується пеня,

за кожен день прострочення (включаючи день оплати)».

В свою чергу Великогаївською сільською радою пеня за прострочення платежу не нараховувалась, розрахункова сума якої становить **22,71 тис. гривень.**

Розрахунок пені в Додатку 26 до звіту

Таким чином, невикористання посадовими особами Великогаївської сільської ради права застосування способу забезпечення виконання контрагентом зобов'язань за договором оренди в частині своєчасності надходжень орендної плати, призвело до недоотримання бюджетом доходів в сумі **48,58 тис. гривень.**

1.4. Інші надходження.

Відповідно до п.35 ч.1 ст.64 Бюджетного кодексу України до доходів загального фонду бюджету об'єднаної територіальної громади належить: частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, в порядку, визначеному відповідними місцевими радами.

Великогаївська сільська рада є засновником комунального підприємства «Громада-сервіс» (до 21.09.2017 – комунальне підприємство «Великогаївський сількомунгосп») (далі – Підприємство).

Однак, в досліджуваному періоді Великогаївською сільською радою не приймалися будь-які рішення щодо визначення порядку та встановлення розміру частки прибутку комунального підприємства, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету.

Довідково: відповідно до п. 29 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР: виключно на пленарних засіданнях сільської ради вирішуються питання, в тому числі: «Встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету».

Відповідно до звіту про фінансовий результат Підприємства за 2016 рік, результатом його діяльності був чистий прибуток в сумі 12,50 тис. гривень.

При прийнятті сільською радою рішення про встановлення нормативу відрахування до бюджету частини чистого прибутку в розмірі 15%, до бюджету могло поступити 1,88 тис. гривень.

Прийняття такого рішення дасть змогу залучити до бюджету додаткові надходження в майбутніх періодах.

*Отже, несвочасне та/або неприйняття відповідних управлінських рішень, неналежна координація роботи з органами державної виконавчої влади, призвели до недоотримання доходів бюджету на загальну суму **3065,48 тис. гривень.***

*Вжиття дієвих заходів дозволить залучити до бюджету додатково **1677,57 тис. грн щорічно.***

Гіпотеза 2. Відсутність належного контролю призводить до неефективного використання бюджетних коштів та негативно впливає на стан виконання соціальних гарантій.

Аудитом встановлено, що при перевиконанні дохідної частини як загального так і спеціального фондів бюджету у 2016 році, видаткова частина виконана: по загальному фонду на 93,79 відсотка, по спеціальному – на 77,06 відсотка. Аналогічна ситуація спостерігається і в 2017 році, де видаткова частина по загальному фонду виконана на 86,61 % до уточнено плану на 9 місяців, спеціального фонду – на 77,06 %.

На думку аудиторів на неосвоєння відповідних асигнувань мали вплив ряд об'єктивних причин, зокрема: вжиті заходи з економії коштів, в тому числі енергоресурсів, наявність незаповнених вакансій.

Однак при організації використання коштів мають місце і окремі прорахунки, які пов'язані з неналежною виконавською дисципліною, незаповненням ряду ключових посад.

Так, в 2016 році не освоєно заплановані по загальному фонду видатки на проведення поточного ремонту вулиць сіл сільської ради в сумі 599,62 тис. грн (відповідальний виконавець – відділ ЖКГ, транспорту та благоустрою), на виготовлення інвентарних справ на об'єкти нерухомості, що перебувають в комунальній власності на суму 106,89 тис. грн (відповідальний виконавець – відділ земельних відносин, містобудування, архітектури та комунальної власності).

По спеціальному фонду в 2016 році не освоєно заплановані видатки на реконструкцію вуличного освітлення с. Дичків в сумі 366,52 тис. грн. (відповідальний виконавець – відділ ЖКГ, транспорту та благоустрою).

Внаслідок неналежного контролю, ТзОВ «Світлиця веселонців» не виконано умови укладеного з сільською радою договору від 29.07.2016 №1 на виготовлення ігрових майданчиків. Так, з передбачених договором виготовлення дитячих майданчиків на суму 166,50 тис. грн фактично виготовлено та передано сільській раді майданчики на суму 66,60 тис. грн, як наслідок не освоєно коштів в сумі 99,90 тис. грн (відповідальний виконавець – відділ ЖКГ, транспорту та благоустрою).

Ризик значного невиконання видаткової частини бюджету зберігається і в 2017 році. Наразі до запланованого на 9 місяців не використано по загальному фонду коштів в сумі 7871,65 тис. грн (або 13,39 %), по спеціальному – 5385,50 тис. грн (або 52,47 %).

Крім того, порівняно недавнє створення об'єднаної територіальної громади, не дало змоги визначити ефективну структуру управлінського апарату та забезпечити укомплектування штату відповідними кваліфікованими спеціалістами.

Так, станом на 01.10.2017 залишаються незаповненими 12 штатних посад. Штат відділу земельних відносин, містобудування, архітектури та комунальної власності заповнений на 50% – вакантними є посада начальника та спеціалістів, в тому числі архітектора; штат відділу ЖКГ, транспорту та благоустрою укомплектований на 83% – вакантною є посада спеціаліста I категорії.

Станом на 01.10.2017 у Великогаївській сільській раді наявні проектно-кошторисні документації на проведення ряду робіт загальною кошторисною вартістю 7250,91 тис. грн, зокрема:

- капітальний ремонт вулиці І. Франка в селі Великі Гаї;
- капітальний ремонт вулиці Дружби в селі Великі Гаї;
- капітальний ремонт вулиці І. Франка в селі Товстолуг;
- капітальний ремонт горищного даху дитячого садка на вулиці Галицька, 3А в селі Скоморохи.

За виготовлення наведених проектно-кошторисних документацій у 2015-2016 роках використано коштів сільського бюджету на загальну суму 96,54 тис. гривень.

Вказана документація по ремонтах вулиць затверджена рішенням виконавчого комітету сільської ради від 28.01.2016 №28, по ремонту горищного даху дитячого садка на вулиці Галицька, 3А в селі Скоморохи – від 30.03.2017 №33.

Однак, станом на 01.10.2017 та дату завершення аудиту копії на проведення зазначених капітальних ремонтів не освоєно, договори з підрядниками на виконання таких робіт не укладено.

Таким чином, за наявності розроблених проектно-кошторисних документацій та відповідного бюджетного ресурсу, не проведення згаданих капітальних ремонтів протягом 2016-2017 років та непланування відповідних видатків у бюджеті на 2018 рік (затверджений рішенням від 20.12.2017 №428) негативно вплинуло на ефективність управління бюджетними коштами.

Отже, недостатній контроль за ефективним використанням бюджетних коштів та непалежна виконавська дисципліна призвели до неефективного використання бюджетних коштів в сумі 96,54 тис. грн та не освоєння в 2016 році коштів в сумі 1172,93 тис. грн, передбачених на забезпечення соціальних гарантій. З аналогічних причин існує ризик не освоєння коштів бюджету і в 2017 році.

ВИСНОВКИ

Загалом за результатами державного фінансового аудиту встановлено неефективне використання бюджетних коштів в сумі **96,54 тис. грн**, недоотримання доходів бюджетом на суму **3065,48 тис. грн** та резервів щорічних додаткових надходжень в сумі **1677,57 тис. гривень**.

Аудитом встановлено низку проблемних питань в діяльності Великогаївської сільської ради та її структурних підрозділів.

На допущені недоліки поряд з об'єктивними причинами (порівняно недавнє створення об'єднаної територіальної громади не дало змоги визначити ефективну структуру управлінського апарату та забезпечити укомплектування штату відповідними кваліфікованими спеціалістами), вплинули і ряд прорахунків, які пов'язані з неналежною виконавською дисципліною, неналагодженням ефективної співпраці між Великогаївською сільською радою та органами державної влади, зокрема фіскальною службою та органами Держгеокадастру.

Зокрема, недостатній контроль та неналежне використання органами державної влади та місцевого самоврядування можливостей щодо управління земельним фондом призвели до недоотримання бюджетом доходів на загальну суму **2625,59 тис. грн**, а саме внаслідок:

- відсутність дієвого контролю за повнотою виконання умов договорів оренди земель та належної співпраці між сільською радою та фіскальною службою призвели до недоотримання бюджетом коштів розрахунково на суму **324,86 тис. грн**;

- недостатня робота в частині переукладення договорів оренди земель в тому числі після введення в дію оновленої нормативно-грошової оцінки, призвело до втрат доходів бюджету розрахунково на суму **777,74 тис. грн**;

- внаслідок безоплатного (без оформлення договірних відносин) використання земельних ділянок бюджетом протягом 2015-2016 років та січня-вересня 2017 року недоотримано розрахунково доходів на загальну суму **1522,99 тис. гривень**.

Посилення контролю за станом використання землі, виконанням умов договорів оренди землі та налагодження ефективної співпраці між Великогаївською сільською радою та органами державної влади, зокрема фіскальною службою та органами Держгеокадастру, дасть змогу збільшити надходження до бюджету орієнтовно на суму **1677,57 тис. грн** щорічно.

Невикористання в повній мірі існуючих можливостей щодо спонукання замовників будівництва об'єктів взяти участь у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури населеного пункту призвело до втрат доходів бюджету на суму **389,43 тис. гривень**.

Відсутність належного контролю посадовими особами Великогаївської сільської ради за дотриманням умов договорів оренди в частині своєчасності надходжень орендної плати, призвело до недоотримання бюджетом доходів в сумі **48,58 тис. гривень**.

При прийнятті сільською радою рішення про встановлення нормативу відрахування до бюджету частини чистого прибутку в розмірі **15%**, до бюджету

могло поступити 1,88 тис. гривень.

Недостатній контроль за ефективним використанням бюджетних коштів та неналежна виконавська дисципліна призвели до неефективного використання бюджетних коштів в сумі 96,54 тис. грн, спрямованих на виготовлення проектно-кошторисних документацій на капітальні ремонти об'єктів комунальної власності, кошти на проведення яких протягом 2 останніх років не виділялись та в бюджеті на 2018 рік не затверджені.

ПРОПОЗИЦІЇ

1. Забезпечити укладення договорів оренди на земельні ділянки, що використовуються безоплатно.
2. Забезпечити переукладення договорів оренди землі виходячи з актуальної нормативно-грошової оцінки землі.
3. Вжити дієвих заходів щодо укладення договорів із замовниками будівництва (реконструкції) про сплату пайової участі у створенні і розвитку інженерно-транспортної та соціальної інфраструктури сіл сільської ради.
4. Винести на розгляд сільської ради питання щодо встановлення розміру частини чистого прибутку комунального підприємства, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету.
5. Розробити Положення про право тимчасового користування місцями для розміщення рекламних засобів, які перебувають у комунальній власності.

ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI (із змінами).
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами).
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III (із змінами).
4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року №435-IV (із змінами).
5. Господарський кодекс України 16.01.2003 №436-IV (із змінами).
6. Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 №157-VIII (із змінами).
7. Закон України «Про державний бюджет України на 2016 рік».
8. Закон України «Про державний бюджет України на 2017 рік».
9. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 №280/97-ВР (із змінами).
10. Законом України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 №2017-III (із змінами).
11. Закону України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 №2628-III (із змінами).
12. Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» від 17.02.2011 № 3038-VI (із змінами).
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 №1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах» (із змінами).
14. Порядок залучення, розрахунку розміру і використання коштів пайової участі у розвитку інфраструктури села Великі Гаї, затверджений рішенням XX сесії VI скликання Великогаївської сільської ради від 12.04.2013 №224.
15. Методика розрахунку орендної плати за державне майно та пропорції її розподілу, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.10.1995 № 786 (із змінами).
16. Інформація від Тернопільської ОДП ГУ ДФС у Тернопільській області.
17. Інформація від міськрайонного управління у Тернопільському районі та м. Тернополі Головного управління Держгеокадастру у Тернопільській області.
18. Офіційний сайт Державної архітектурно-будівельної інспекції.
19. Інформації Великогаївської сільської ради та відділу освіти виконавчого комітету Великогаївської сільської ради.
20. Рішення Великогаївської сільської ради.
21. Розпорядження сільського голови

ПРОТОКОЛ УЗГОДЖЕННЯ АУДИТОРСЬКОГО ЗВІТУ

Шулюк Юрій Іванович – головний державний фінансовий інспектор відділу контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області

(посадова особа Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області, що здійснив державний фінансовий аудит виконання місцевого бюджету)

та

Кохман Олег Андрійович – Великогаївський сільський голова

(посадова особа розпорядника бюджетних коштів)

Розглянули та обговорили аудиторський звіт за темою: «Державний фінансовий аудит виконання Великогаївського сільського бюджету за період з 01.01.2015 по 30.09.2017»

Зауваження:

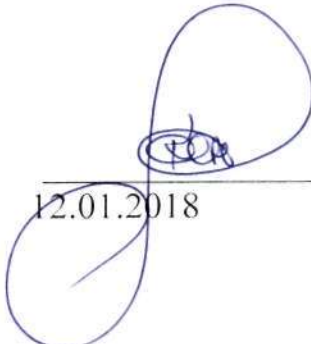
Відсутні

Головний державний фінансовий інспектор відділу контролю в органах влади, оборони, правоохоронних органах та за місцевими бюджетами Управління Західного офісу Держаудитслужби в Тернопільській області

Великогаївський сільський голова

_____
12.01.2018

Ю. І. Шулюк

_____
12.01.2018

О. А. Кохман